Romeo og Julia i landsbyen

Gottfried Keller

Gottfried Keller

Romeo og Julia i landsbyen

eBibliotek 1800

2024

Ophavsret og brugsbetingelser

Denne ebogsudgave af Gottfried Keller: *Romeo og Julia i landsbyen* er baseret på originaler, som er public domain i hele verden.

Nærværende ortografisk opdaterede og redigerede udgave af teksten kan frit downloades og videreformidles under Creative Commons-licensen BY-NC-SA – Kreditering-IkkeKommerciel-DelPåSammeVilkår 4.0 International.

***Generelt forbehold:** Vær opmærksom på, at denne ebog er baseret på en tekst, som stammer fra en længst svunden tid. Normer og udtryksmåder mm. var anderledes dengang, og der kan derfor forekomme indhold, som på nogle virker stødende. Bogen skal, ligesom alle andre kunstneriske værker fra andre tider, ses i sin kulturelle og tidsmæssige kontekst, og udgiveren kan og vil ikke påtage sig noget ansvar for forfatterens verdensbillede og udtryksmåder.*

Copyright and conditions of use

This ebook edition of Gottfried Keller: *Romeo og Julia i landsbyen* is based upon sources in the public domain worldwide.

This orthographically updated and revised edition is free to download and reuse under Creative Commons BY-NC-SA Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International.

***Disclaimer:** Please note that this book is based on an original text dating from another era. Norms and language were different then, and some readers might find offensive content. We believe that any work of*

art from previous times should be viewed in its cultural and temporal context and not in the light of latter-day prejudices, and we can and will not accept any responsibility for the author's views or language.

Romeo og Julia i landsbyen

Det ville ikke lønne umagen at fortælle denne historie, hvis den ikke beroede på en sand begivenhed og således afgav et bevis på, hvor dybe rødder i menneskelivet ethvert af de skønne sagn har, på hvilke et stort digterværk er grundet. Antallet af sådanne sagn er ligesom metallernes antal temmelig ringe, men de bliver bestandig på ny til virkelighed under forandrede omstændigheder og i den forunderligste forklædning.

I nærheden af den smukke flod, der skærer vejen en halv mil fra Seldwyla, hæver sig en vidtstrakt jordbølge, der selv velopdyrket taber sig i den frugtbare slette. Langt borte ved dens fod ligger en landsby, der indeholder mange store bøndergårde og hen over det lave højdedrag strakte for flere år siden tre prægtige lange agre sig som tre kæmpebånd ved siden af hinanden. En solklar septembermorgen pløjede to bønder på to af disse marker, de to yderste af dem; den mellemste syntes allerede i mange år at ligge brak og øde, for den var dækket med stene og højt ukrudt og en hel verden af bevingede småskabninger summede uforstyrret hen over den. Bønderne, der på begge sider gik bag- deres plov, var høje knokkelstærke mænd på omtrent fyrretyve år og meldte sig ved første blik som grundmurede, velforsørgede gårdmænd. De havde korte knæbukser på af stærkt, groft lærred, på hvilke hver fold havde sin uforanderlige stilling og så ud som mejslet i sten. Når de nu

og da stødte på en hindring og greb stærkere fat i ploven, så skælvede de grove skjorteærmer af den lette rysten, mens de velbarberede ansigter roligt og opmærksomt, men en smule blinkende så ud for sig i solskinnet, målte furens længde eller også engang imellem vendte sig om, når en fjern larm afbrød den landlige stilhed. Langsomt og med en vis naturlig anstand satte de den ene fod foran den anden, og ingen af dem sagde et ord uden når han af og til gav karlen, der drev de fire statelige heste frem, et vink eller en formaning. Således lignede de i nogen afstand fuldstændigt hinanden; de var repræsentanter for den oprindelige menneskerace der i egnen og man havde ved første øjekast kun kunnet skelne dem fra hinanden derved, at den ene havde snippen på sin hvide hue hængende ned i panden, mens den anden bar sin ned over nakken. Dog dertil skiftedes de, idet de pløjede i modsat retning, for når de mødte hinanden oppe på højdedraget og gik hinanden forbi, så slog huesnippen tilbage over hovedet på den, som gik imod østenvinden, mens den samtidigt rejste sig i vejret fra nakken på den anden, der havde vinden i ryggen, og faldt forover. Det hændte da også hver gang et kort øjeblik, at de skinnende hvide huer stod lodret op i luften over dem begge to og som to hvide flammer rakte deres tunger mod himlen. Således pløjede begge med værdighed og ro, og det var smukt at se i det stille gyldne septemberlys, når de oppe på højden drog hinanden forbi og efterhånden fjernede sig stedse mere fra hinanden, indtil de begge to som to nedgående stjerner sank ned bag himlens hvælving og forsvandt, for en rum tid derefter på ny at komme til syne. Når de fandt en sten i deres furer, så slængte de den over på den øde mark imellem dem med et mageligt men

kraftigt kast; dog dette skete kun sjældent, da denne ager allerede var besået med næsten alle de sten, der overhovedet havde været at finde på nabomarkerne. Således var den lange morgen til dels gået hen, da fra landsbyen af et nydeligt lille køretøj nærmede sig, der næppe var til at se, dengang det begyndte at køre op ad den jævne bakke. Det var en grønmalet barnevogn i hvilken de to pløjemænds børn, en dreng og en lille tingest af en pige, i fællesskab kørte frokosten op. Til hver af dem lå der i vognen et hvidt brød, pænt viklet ind i en serviet, en kande vin med glas og endnu en eller anden lille dessert, som den kærlige bondekone havde sendt med til sin flittige mand; desuden lå der endnu alle slags løjerligt udseende pærer og æbler, hvoraf der var taget nogle bid, og som børnene havde samlet op på vejen, og endelig en fuldkommen nøgen dukke med kun et ben og tilsmurt ansigt, der sad som en lille frøken mellem brødene og med veltilfreds mine lod sig trække. Dette køretøj holdt efter mangen god gang at have kørt på og gjort holdt endelig øverst oppe på bakken i skyggen af et ungt lindetræ, der stod der ved randen af marken, og nu kunne man betragte dens forspand nærmere. Det var en dreng på syv år og en lille tøs på fem, begge to muntre og raske, og der var ikke andet påfaldende ved dem end at de begge havde meget smukke øjne og pigen desforuden endnu en brunlig ansigtsfarve og ganske krøllet mørkt hår, hvilket gav hende et fyrigt og trohjertet udseende. De to pløjende var nu igen kommet op øverst på bakken; de stak noget kløver hen for deres heste og lod ploven stå i den halvt fuldendte fure, mens de som gode naboer gav sig i lag med den fælles frokost og nu først

hilste på hinanden; for hidindtil havde de den dag endnu ikke talt hinanden til.

Som nu mændene med velbehag fortærede deres frokost og med godlidende tilfredshed gav børnene, der ikke veg fra stedet, så længe der blev spist og drukket, med af den, lod de deres blik strejfe om vidt og bredt og så den lille by ligge glinsende i solen og med stigende røgsøjler i kransen af sine bjerge; for det rigelige middagsmåltid som beboerne af Seldwyla hver dag lavede, plejede at sende en vidt skinnende sølvsky op over deres tage, og denne svævede så smilende bort langs ad bjergenes sider.

"De pjaltehunde i Seldwyl koger godt igen i dag!" sagde Manz, den ene af bønderne, og Marti, den anden, svarede: "I går var der en hos mig om ageren her."

"Fra kommunalbestyrelsen? Ja han var også hos mig," sagde Manz.

"Så? og mente formodentlig også, at du skulle tage jorden i brug og betale de herrer afgiften?"

"Ja, til det fik sin afgørelse, hvem marken tilhørte og hvad der var at gøre ved den. Men jeg sagde tak for mig til at sætte det vilderede i stand for en anden, og jeg sagde, at de kunne jo bare sælge ageren og gemme hvad der kom ind, til der viste sig en ejermand; men det vil da rimeligvis aldrig ske, for hvad der én gang ligger på kancelliet i Seldwyl, dermed har det gode stunder og tilmed er det just ikke let at afgøre den sag. Men de pjalte slikker naturligvis deres fingre efter afgiften skønt renten af købesummen kunne gøre den samme nytte; vi ville jo ganske vist vogte os vel for at drive den alt for højt i vejret, og så vidste vi dog hvad vi havde og hvem jorden tilhører."

"Netop det mener også jeg, og jeg gav den støver et ganske lignende svar!"

De tav en stund, så begyndte Manz på ny:

"Men skade er det dog, at den gode jord må ligge sådan hen, det er ikke at holde ud at se på; det går nu sådan allerede mere end en snes år og ingen moders sjæl spørger derefter; for her i landsbyen er der ingen, der har nogen fordring på ageren, og ingen ved heller, hvor den afdøde trompeters børn er kommet hen."

"Hm!" sagde Marti, "det er nu sådan sin sag. Når jeg ser på den sorte spillemand, der snart holder til med taterne, snart i byerne spiller op til dans, så gad jeg sværge på, at han er et barnebarn af trompeteren, skønt han rigtignok ikke ved af, at han endnu ejer et stykke agerland. Men hvad kunne han også gøre med det? Drikke sig fuld en månedstid igennem og så ha'e det som før! Desuden hvem turde vel her give et vink, da man dog ikke kan vide noget vist!"

"Ja, der kunne man få en net historie i stand!" svarede Manz, "vi har sandelig i forvejen nok at bestille med at gøre spillemanden hjemstedsretten i vores kommune stridig, da man stadig vil skaffe os den stymper på halsen. Men har hans forældre én gang tyet ud iblandt taterne, så kan han såmænd også blive der og stryge violen for kedelfolket. Hvor i al verden kan vi vide, at han er trompeterens sønnesøn? Selv om jeg nok så tydeligt troede at kunne kende den gamle igen i hans sorte fjæs, så siger jeg: At fejle er menneskeligt og den mindste lap papir, den mindste stump af en døbeseddel ville gøre min samvittighed mere godt end ti syndige menneskeansigter."

"Sikkert nok!" sagde Marti, "han siger vel, at han ikke er skyld i, at han ikke er blevet døbt. Men skal vi gøre vores døbesten til et løsøre og slæbe den rundt i skoven? Næ, den står fast i kirken, men til gengæld er ligbåren transporterlig, som hænger udenpå kirkemuren. Der er allerede overbefolkning i byen og vi trænger snart til to skolemestre."

Hermed var måltidet og samtalen mellem bønderne til ende, og de stod op for at fuldføre resten af deres formiddagsarbejde. De to børn derimod, der allerede havde udkastet en plan til at tage hjem med deres fædre, trak deres vogn ind i ly af de unge linde og begav sig ind på strejftog i den øde mark, da den med sit ukrudt, sine buske og sine stenbunker afgav skuet af et ubeboet og mærkværdigt vildnis.

Efter at de nogen tid havde vandret hånd i hånd i midten af dette grønne vildnis og havde moret sig med at svinge deres sammenflettede hænder over de høje tidsler, nedlod de sig endelig i skyggen af et tidselkrat, og pigebarnet begyndte at klæde sin dukke på med de lange ukrudtsblade, så den fik en smuk grøn udtakket kjole; en ensom rød valmueblomst, der endnu stod derovre, blev som kappe trukket over hendes hoved og bundet fast med et græsstrå, og nu så den lille person ud som enke eller en heksekvinde, især da hun endnu havde fået et halsbånd og et bælte af små røde bær. Så blev den sat højt op mellem tidselstænglerne og en stund betragtet med forenede blikke, indtil drengen havde set længe nok på den og slog den ned med en sten. Men derved kom dens pynt i uorden, og pigebarnet klædte den hurtigt af for at pynte den op på ny; dog da dukken igen var nøgen og bar, og endnu kun havde den røde hue tilbage at glæde sig ved, rev den vilde dreng legetøjet fra sin

legekammerat og kastede det højt op i luften. Pigebarnet sprang klagende afsted efter den, men drengen snappede den først igen og kastede den på ny op i vejret, og da den lille pige forgæves stræbte at få den fat, så drillede han hende en god tid på denne måde. Men under hans hænder kom den flyvende dukke til skade, og det på knæet af det eneste ben, den havde, hvor et lille hul lod enkelte klidkorn sive igennem. Næppe lagde den lille plageånd mærke til hullet før han holdt sig så stille som en mus og kun med åben mund ivrigt beflittede sig på at gøre hullet større med sine negle og at efterspore, hvor klidden kom fra. Hans stilhed forekom det stakkels pigebarn højst mistænkelig, hun banede sig vej hen til ham og blev til sin skræk vidne til hans slette adfærd. "Se engang!" råbte han og svingede dukkebenet om for næsen af hende, så klidden fløj hende ind i ansigtet, og da hun ville række efter det og råbte og græd, løb han bort igen og rastede ikke før det hele ben var tørt og tomt og hang så melankolsk som en pillet ærtebælg. Så kastede han det mishandlede legetøj til side og anstillede sig højst fræk og ligegyldig, da den lille grædende kastede sig over dukken og viklede den ind i sit forklæde. Men hun tog den atter frem og betragtede dybt vemodig den ulykkelige og da hendes blik faldt på benet, begyndte hun atter at græde højt, for det hang ikke anderledes fast ved kroppen end som halen på et firben. Men da hun nu græd så ubændigt, blev ildgerningsmanden endelig noget ilde til mode, og han stod i angst og anger for den klagende, og da hun mærkede det holdt hun pludselig op og slog ham nogle gange med dukken, og han bar sig ad som om det gjorde ondt på ham og skreg "Av!" så naturligt, at hun var tilfreds med det og nu i fællesskab med

ham fortsatte ødelæggelsen og sønderdelingen. De borede hul på hul i den martrede krop og lod klidden strømme ud af alle ender og kanter, samlede den så omhyggeligt sammen på en flad sten til en lille bunke, rørte om i den og betragtede den opmærksomt. Det eneste faste der endnu var tilbage af dukken, var hovedet; det måtte derfor nu fortrinsvis vække børnenes opmærksomhed; de skilte det omhyggeligt fra det fladtrykte lig og så forbavsede ind i dets hule indre. Da de så den betænkelige hulhed og tillige så på kliddene, var det det naturligste og nærmeste tankespring at fylde hovedet med klid, og således var nu børnenes småfingre beskæftiget med om kap at komme klid i hovedet, så at der nu for første gang i dets liv stak noget i det. Men drengen anså formodentlig dette for endnu kun at være døde skatte; for han fangede pludselig en stor blå flue og mens han holdt det summende dyr fast mellem begge sine hule hænder, befalede han pigebarnet at tømme hovedet for kliddet. Derefter blev fluen indespærret og hullet stoppet til med græs. Børnene tog så hovedet ved ørene og satte det højtideligt på en sten; da det endnu var dækket med den røde valmueblomst, så lignede det med sin dumpe summen nu et spående hoved, og børnene lyttede i dyb tavshed med armen om hinandens hals og liv til dets eventyr og varsler. Men enhver profet vækker rædsel og høster utak; den smule liv i den mådeligt formede figur vakte den menneskelige grusomhed i børnene og det blev besluttet at begrave hovedet. Så gravede de en grav og lagde hovedet uden at spørge den fangne flue om dens mening ned i det og rejste over graven et anseligt mindesmærke af markens stene. Så følte de nogen gru over at have begravet noget levende og formet og gik et godt stykke bort fra det uhyggelige sted. På

en med grønsvær helt dækket lille plads lagde pigebarnet sig på ryggen, da hun var træt, og begyndte så at synge nogle ord til en enstonig melodi, bestandig samme ord, og drengen krøb sammen ved siden af og hjalp til uden ret at vide om han ikke heller også skulle lade sig falde tilbage, så doven og træt var han blevet. Solen skinnede den syngende lille pige ind i den åbne mund, belyste hendes blændende hvide tænder og gav de runde purpurlæber stærkere glans. Drengen så tænderne og idet han holdt om den lille piges hoved og nysgerrigt undersøgte hendes små tænder, råbte han:

"Gæt, hvor mange tænder har man?"

Pigebarnet tænkte sig et øjeblik om, som om hun overvejede sagen modent, og sagde så på slump:

"Hundrede!"

"Nej, to og tredive!" råbte han, "vent lidt, jeg vil engang tælle efter!"

Og så talte han barnets tænder, og da han ikke kunne få to og tredive ud, så begyndte han bestandig på ny. Pigebarnet holdt sig længe stille, men da den ivrige tæller slet ikke kom til ende med det, sprang hun op og råbte: "Nu vil jeg tælle dine!" Så lagde den lille fyr sig ned i græsset, pigen sig over ham og lagde armen under hans hoved; han spærrede munden op, og hun talte: "En, to, syv, fem, to, en;" thi den lille skønhed havde endnu ikke lært at tælle. Drengen rettede hende og viste hende, hvorledes hun skulle tælle, og så begyndte da også hun adskillige gange forfra, og legen syntes at være det morsomste af alt, hvad de den dag havde taget sig for. Men til sidst sank pigebarnet helt ned på den lille regnemester og begge børnene sov ind i den klare middagssol.

Imidlertid havde fædrene pløjet deres marker færdig og forvandlet den til en friskduftende brun flade. Da nu den enes karl efter at være kommet til ende med den sidste fure ville holde stille, råbte hans mester: "Hvad holder du for? Vend endnu engang om!"

"Vi er jo færdige," sagde karlen.

"Hold mund og gør som jeg siger dig," var svaret. Og de vendte om og skar en dygtig fure ind i den mellemliggende, herreløse mark, så at urter og sten fløj til siden. Men bonden opholdt sig ikke med at rydde dem af vejen, han tænkte vel at det var der tid nok til, og nøjedes med for i dag kun at få det groveste af sagen gjort. Så gik det rask op ad bakken i en svag bue, og da man var kommet øverst op og den milde brise igen kastede mandens huesnip tilbage, så pløjede manden på den anden side naboen forbi med huesnippen fortil og skar ligeledes en anselig fure ud af den midterste mark, så at jordklumperne fløj om ploven. Enhver af dem så vel, hvad den anden gjorde, men ingen af dem syntes at se det, og de forsvandt atter for hinanden, idet begge stjernebillederne stille vandrede hinanden forbi og dukkede ned bag denne runde synskreds. Således går skæbnens væverskytler hinanden forbi og "hvad den væver, ved ingen væver."

Der kom én høst efter den anden, og hver høst så børnene større og smukkere og den herreløse ager smallere mellem sine to stedse bredere og bredere nabomarker. Hver gang der blev pløjet, blev på hin og på denne side en fure revet fra den og uden at noget menneskeøje syntes at se den uret, der skete. Stenene trængtes bestandig mere sammen og dannede allerede

en ordentlig rygrad langs agerens længdeside, og ukrudtet på den var allerede så højt, at børnene, skønt de var vokset til, ikke mere kunne se hinanden, når de gik hver på sin side af den. For de gik nu ikke mere sammen i marken, da den tiårige Salomon eller Sali, som han kaldtes, allerede holdt sig vakkert ved siden af de større drenge og mændene, og den brune Verena eller Vrenchen måtte, skønt hun var en livlig pige, allerede gå under bevogtning af sit eget køn, ellers ville hun være blevet spottet af de andre som et pigebarn, der løb efter drenge. Dog tog de engang hver høst, når alt var i markerne, lejligheden i agt, og besteg den vilde stenkam, der skilte dem ad og puffede hinanden gensidigt ned ad den. Om de end ellers intet samkvem havde med hinanden, så syntes denne årlige ceremoni at blive bevaret så meget des omhyggeligere som deres fædres jord ellers ingensteds stødte sammen.

Imidlertid skulle ageren dog endelig sælges og indtægten foreløbig opbevares retsligt. Auktionen skete på selve stedet, hvor dog kun enkelte gabende tilskuere indfandt sig foruden bønderne Manz og Marti, da ingen havde lyst til at købe det underlige stykke land og opdyrke det mellem de to naboer. For skønt disse hørte til de bedste bønder i byen og i grunden ikke havde gjort andet end hvad de to tredjedele af de øvrige under disse omstændigheder også ville have gjort, så så man dog nu stiltiende på dem for det og ingen ville ligge indeklemt imellem dem med den så længe forsømte og beklippede mark. De fleste mennesker er i stand til eller rede til at gøre en uret, der netop møder dem på deres vej, så de løber lige med næsen imod den; men så snart den allerede er begået af én, er de øvrige glade over at fristelsen ikke har betaget dem, og de gør nu den

udpegede til en slags slethedsmåler for deres egne egenskaber og behandler ham med en vis sky som en afleder for det onde, som en, der er mærket af guderne, mens deres egne tænder endnu løber i vand efter de fordele han har haft af det. Manz og Marti var altså de eneste der gjorde alvorlige bud på ageren og efter en temmelig hårdnakket overbyden kom Manz i besiddelse af den og den blev ham tilslået. Embedsmændene og tilskuerne fjernede sig; de to bønder, der endnu havde taget sig noget for på deres marker, traf sammen, da de gik derfra, og Marti sagde:

"Du vil vel nu slå din jord, både den gamle og den nye sammen og dele den i to lige stykker? Jeg i det mindste havde båret mig sådan ad, hvis tingen var blevet min."

"Det vil jeg ganske vist også," svarede Manz, "for til én ager ville stykket være mig for stort. Men hvad jeg ville sige: jeg la'e mærke til, at du endnu for nylig har pløjet skråt ind ved den nedre ende af den mark, der nu tilhører mig, og har skåret en god trekant af. Du har måske gjort det i den mening, at du snart ville være ejer af hele stykket; men da det nu tilhører mig, så vil du vist selv indse, at jeg ikke kan finde mig i en sådan upassende indkrumning og vil ikke have noget imod, at jeg gør stregen lige igen. Strid imellem i os skal det ikke kunne give!"

Marti svarede lige så koldblodigt: "Jeg ser heller ikke, hvor der skulle komme strid fra. Jeg tænker du har købt ageren som den er, vi har alle beset den i fællesskab og den har i den time, der er gået, ikke forandret sig et hårsbred!"

"Sniksnak!" sagde Manz, "hvad der tidligere er i sket, vil vi ikke røre op i. Men hvad der er for meget, det er for meget, og der må til sidst være en orden i alting; disse tre marker har fra

arildstid af ligget så lige ved siden af hinanden som tegnede efter en snor, det er da en meget dårlig vittighed af dig, når du nu vil bringe sådan en latterlig og ufornuftig snirkel ind derimellem, og man ville give os begge to et øgenavn, hvis vi lod det krumme hjørne dér stå. Det må absolut væk."

Marti lo og sagde: "Det er da en mærkelig skræk du på en gang har fået for hvad folk vil sige. Men det kommer vi vel nok ud af; mig generer det krumme slet ikke; generer det dig, godt, så gør vi det lige, men ikke på min side, det giver jeg dig skriftligt, om du vil."

"Vær dog bare ikke så vittig," sagde Manz, "det bliver nok gjort lige og det på din side, det kan du tage gift på."

"Det vil vi jo få at se og komme til at opleve!" sagde Marti, og mændene gik fra hinanden uden mere at skænke hinanden et blik, derimod stirrede de i forskellige retninger ud i luften, som om de havde Himlen véd hvilke mærkværdigheder i sigte, som de måtte betragte med den aller yderste opmærksomhed.

Allerede næste dag sendte Marti en karl, en pige, der fik dagløn, og sin egen lille søn Sali ud på marken, for at de skulle luge ukrudt og buskværk bort og lægge det i bunker, så at derefter stenene bekvemmere kunne køres bort. Det var en forandring i hans væsen, at han nu sendte den næppe elleveårige dreng, der endnu aldrig var blevet holdt til noget arbejde, med ud, trods moderens indsigelse. Da han med alvorlige og salvelsesfulde ord gjorde dette, syntes det næsten som ville han med denne strenghed mod sit eget kød og blod bedøve den uret, i hvilken han levede og som nu roligt begyndte at udfolde sine følger. Den lille udsendte flok lugede imidlertid lystigt op i ukrudtet og hakkede med fornøjelse løs på de

underlige buske og planter af enhver art, der år efter år var skudt yppigt i vejret der. Thi da det var et usædvanligt, ligesom vildt arbejde, hvortil ingen regel eller omhu udfordredes, så gjaldt det for en fornøjelse. De vilde planter, der var udtørret i solen blev sammenhobet og under stor jubel brændt, så at røgen bredte sig vidt omkring, og de unge arbejdsfolk sprang omkring, som var de besatte. Det var den sidste glædesfest på ulykkesmarken, og den lille Vrenchen, Martis datter, sneg sig ud til dem og hjalp med. Det ualmindelige i denne begivenhed og den lystige stemning gav hende en god anledning til endnu engang at nærme sig sin fordums legekammerat og børnene var ret lykkelige og muntre ved deres ild. Der kom endnu andre børn til og der samlede sig et ganske fornøjet selskab; men så snart de blev skilt fra hinanden, søgte Sali straks igen at komme hen ved siden af Verena og hun forstod ligeledes bestandig muntert smilende at smutte hen ved siden af ham, og det var begge disse to små skabninger, som om denne herlige dag slet ikke måtte eller kunne ende. Men den gamle Manz kom hen imod aften derhen for at se, hvad de havde fået udrettet, og omendskønt de var færdige, så skændte han dog over denne lystighed og jog selskabet fra hinanden. Samtidig viste Marti sig på sin egen grund, og da han fik øje på sin datter fløjtede han skarpt og bydende ad hende gennem sine fingre, og gav hende uden at vide hvorfor nogle ørefigener, så at begge børn gik grædende hjem i største sorg, og de vidste nu egentlig så lidet, hvorfor de var så sørgmodige, som hvorfor de forhen havde været så glade, thi fædrenes barskhed, der i og for sig var af temmelig ny dato, blev endnu ikke forstået af de uskyldige

småskabninger og kunne ikke gøre noget dybere indtryk på dem.

De næste dage var det allerede et hårdere arbejde, hvortil karlfolk udfordredes, idet Manz lod stenene tage op og køre bort. Det ville ikke tage nogen ende; det var ligesom alverdens sten lå samlede der. Men han lod dem ikke bringe helt væk fra marken, men lod hvert vognlæs kaste ud på den omstridte firkant som Marti allerede havde pløjet nok så omhyggeligt til. Manz havde i forvejen trukket en lige linje som grænseskel og bedækkede og belæssede nu denne plet jord med alle de sten, som begge mændene i umindelige tider havde kastet derud, så at der opstod en vældig pyramide, som Marti vel skulle lade være at skaffe bort, tænkte han. Marti havde allermindst ventet det, han troede, at hans modstander efter gammel vane ville gå til værket med ploven, og havde derfor ventet til han så ham sætte sig i bevægelse med den. Først da sagen allerede var færdig, hørte han om det smukke mindesmærke, som Manz havde oprettet der, løb ud som en rasende, så stendyssen, løb tilbage og hentede kommunalforstanderen for foreløbig at protestere imod den og lade stedet tage retsligt i beslag, og fra den dag af lå de to bønder i proces med hinanden og rastede ikke førend de begge to var ødelagte mænd.

De ellers så velvise bønders tanker var nu så småtskårne som hakkelse; den mest indskrænkede retssans af verden fyldte dem begge to, idet ingen af dem kunne eller ville begribe, hvorledes den anden med så åbenbar uret kunne ville rive den omstridte ubetydelige stump agerland til sig. Hos Manz kom nu dertil en løjerlig sans for symmetri og parallelle linjer, og han følte sig virkelig krænket ved den vanvittige egensindighed, hvormed

Marti kæmpede for at beholde den tåbeligste og mest urimelige snirkel. Begge stemte overens i den overbevisning, at den anden, når han på så fræk og plump en måde søgte at gøre sig fordel på hans bekostning, nødvendigvis måtte anse ham for en foragtelig dumrian, da man jo vel kunne tillade sig sligt overfor en holdningsløs stakkels djævel, men ikke overfor en støt, klog og forsvarsdygtig mand; enhver af dem anså da sin løjerlige ære for krænket og gav sig hensynsløst hen til stridens lidenskab og det med den følgende forfald, og deres liv lignede nu to fordømtes drømmeagtige kvaler, der drivende ned ad en mørk strøm på et smalt bræt befejder hinanden, slår i luften og griber fat i sig selv med skarpe negle i den tro, at de har fat på deres fjende. Da de havde en dårlig sag, så kom de i hænderne på de allersletteste tusindkunstnere, der blæste deres fantasi i vejret til uhyre blærer, fyldte med de mest intetsigende ting. Især var det spekulanterne fra byen Seldwyla, for hvem denne retstrætte var en forønsket lækkerbisken, og snart havde hver af de stridende parter et tilhæng af underhandlere, mellemmænd og rådgivere bag sig, der ad hundrede veje forstod at trække pengene til sig. Thi den plet jord med stendyssen på, der allerede på ny var overgroet af en skov af nælder og tidsler, var kun den første spire eller rettere grundstenen til den mest forvirrede levemåde, under hvilken de to halvtredsindstyveårige lagde sig ganske andre vaner og sæder, grundsætninger og forhåbninger til, end de hidtil havde haft. Jo flere penge de tabte, des længselsfuldere ønskede de at have nogle, og jo færre de havde, desto mere hårdnakket tænkte de på at blive rige og at overgå modparten. De lod sig forlede til enhver svindel, spillede også år efter år i alle tyske lotterier, hvis

lodsedler i massevis var i omløb i Seldwyla; men aldrig fik de så meget som en dalers gevinst, men hørte kun om de gevinster andre mennesker vandt, og om hvordan de selv havde været ganske nær ved at vinde, mens denne lidenskab var en regelmæssig pengeafløbskilde for dem. Undertiden gjorde seldwylerne sig den moro at lade begge bønderne, uden at de vidste noget af det, få part i samme lod, så at de begge to satte deres håb om den andens undertrykkelse og tilintetgørelse på samme terning.

De tilbragte halvdelen af deres tid i byen, hvor hver af dem havde sin kippe til hovedkvarter, og hvor begge to lod sig sætte fluer i hovedet og forlede til de latterligste udgifter og til et usselt og dumt svireri, ved hvilket ingen af dem følte sig andet end ilde til mode, så at de begge to, der i egentlig kun levede i al denne kiv for ikke at anses for dumrianer, nu netop ved den var blevet til dumrianer af den værste slags og af hvermand blev anset for netop dette. Den anden halvdel af deres i tid lå de ærgerlige hjemme eller gik til deres arbejde, under hvilket de så ved at forhaste sig og skynde på som gale mennesker søgte at indhente det forsømte og derved skræmte enhver ordentlig og pålidelig arbejder bort. Således gik det med vældige skridt tilbage med dem, og inden ti år var gået, stak de begge to dybt i gæld. De stod som storke med ét ben på tærsklen til deres gårde, hvorfra ethvert vindstød måtte kunne puste dem bort. Men hvordan det også gik dem, hadet mellem dem blev hver dag stærkere, da hver af dem betragtede den anden som ophavsmanden til sin ulykke, som sin arvefjende og fuldkommen tåbelige modstander, som Djævelen ekspres havde sat i verden for at ødelægge ham i grund og bund. De spyttede,

når de blot så hinanden langt borte, intet medlem af deres hus turde under straf af den groveste mishandling sige et ord til den andens kone, barn eller tyende. Deres hustruer forholdt sig ikke ens til denne forarmelse og fordærvelse af det hele husvæsen. Martis kone, der havde en fin natur, udholdt ikke at se på dette forfald, tæredes hen og døde førend hendes datter var fjorten år gammel. Manzes kone derimod omdannede sig efter den forandrede levevis, og for at udvikle sig til en slet hustru behøvede hun kun at give nogle kvindelige fejl, hun altid havde besiddet, tøjlen, og lade dem uddanne sig til laster. Hendes slikvornhed blev til vild begærlighed, hendes tungefærdighed til en grundfalsk og forløjet smigre- og bagvaskersyge, i hvilken hun hvert øjeblik sagde det modsatte af det, som hun tænkte, hidsede alle op mod hinanden og førte sin egen mand bag lyset; hendes oprindelige åbenhed, hvormed hun havde hengivet sig til alskens uskyldig snak, blev nu til forhærdet skamløshed, hvormed hun drev sit falske væsen; i stedet for at lide under sin mands adfærd, bildte hun ham alt muligt ind, og havde ham til bedste, og var han gal, så var hun værre og både kone og herre i huset.

Således stod det sig nu dårligt til med de stakkels børn, der hverken kunne fatte noget godt håb for deres fremtid eller glæde sig ved nogen lykkelig ungdom, da de overalt ikke så andet end kiv og sorg. Verena havde tilsyneladende en værre stilling end Sali, da hendes moder var død og hun alene i et øde hus var prisgivet til en forvildet faders tyranni. Da hun var seksten år gammel, var hun allerede en slankt vokset nydelig pige; hendes mørkebrune hår faldt uafladeligt i lokker næsten helt ned over de lysende brune øjne; det mørkerøde blod

skinnede gennem de brunlige kinder og strålede som et dybere purpur på de friske læber, således som man sjældent så det og dette, der gav det mørke barn et ejendommeligt udseende, var dets særegne kendetegn. Ildfuld livslyst og munterhed sitrede i enhver fiber af hendes væsen; hun lo og var altid oplagt til spøg og leg, når vejret blot ikke var alt for truende, det vil sige, når hun ikke blev alt for meget pint og ikke havde for mange sorger. Men disse plagede hende hyppigt nok; for ikke blot havde hun sin del at bære af kummer og voksende elendighed, men måtte desuden sørge for sig selv og gad dog gerne være nogenlunde ordentligt og renligt klædt, uden at faderen ville give hende de ringeste midler til det. Således havde Verena den største nød med nogenledes at udstaffere sin nydelige skikkelse, med at erobre sig om så blot den aller beskedneste søndagskjole og at holde nogle brogede, næsten værdiløse halstørklæder sammen. Derfor var det smukke og livsglade unge blod da også på enhver måde ydmyget og hæmmet og kunne allermindst forfalde til hoffærdighed. Desuden havde hun, med allerede halvvoksen forstand set sin moders lidelser og død, og dette minde var endnu en tøjle, der var lagt på hendes lystige og fyrige væsen, så at det nu så højst elskeligt og rørende og slet ikke betænkeligt ud, når trods alt dette det gode barn ved hvert solglimt muntrede sig op og havde et smil på rede hånd.

Sali gik det ved første blik ikke så slemt; for han var en smuk og kraftig gut, der kunne værge for sig, og hvis ydre holdning af sig selv syntes at måtte forbyde en slet behandling. Han så vel sine forældres slette husholdning og troede at kunne huske, at det engang ikke havde været således, ja han bevarede endnu meget godt det tidligere billede af sin fader i sin erindring som

en fast, klog og rolig bonde, mens han nu så den samme mand for sig som en gråhåret nar og trættekær lediggænger, der larmende og pralende gik ad hundrede forskellige, alle lige dårlige og farlige, veje og i hver time kravlede tilbage som en krebs. Når dette nu mishagede ham og fyldte ham med skam og kummer, mens han i sin store uerfarenhed ikke var klar over, hvorledes dette var gået til, så blev hans sorger atter bedøvede ved det kæleri, hans moder behandlede ham med. Thi for at være mere uforstyrret i sit uvæsen og have en god støtte i ham, og desuden for at tilfredsstille sit hang til at slå stort på, lod hun ham få alt, hvad han ønskede, klædte ham renligt og pralende på, og understøttede ham i alt, hvad han til sin fornøjelse foretog sig. Han tog imod alt dette uden megen taknemmelighed, da moderen snakkede og løj ham alt for meget til det; og da han følte så liden glæde ved det, så gjorde han mageligt og tankeløst, hvad der behagede ham, uden at der egentlig var noget ondt i det, da han endnu ingen skade havde lidt ved forældrenes eksempel og følte en ungdommelig trang til i det hele taget at være ligefrem, stadig og ganske dygtig. Han var temmelig nøje sådan, som hans fader havde været i samme alder, og dette indgød denne en uvilkårlig agtelse for sønnen, i hvem han med forvirret samvittighed og pint erindring agtede sin egen ungdom. Men trods denne frihed, som Sali nød, var han dog ikke fornøjet med sit liv og følte vel, at han lige så lidt havde noget retskaffent for øje, som han selv lærte noget retskaffent, da der i Manzes hus allerede længe ikke havde været tale om noget fornuftigt og sammenhængende arbejde. Hans eneste trøst var stoltheden over sin uafhængighed og over det gode rygte, han endnu stadig havde,

og i denne stolthed lod han trodsigt dagene glide hen og vendte sine blikke bort fra fremtiden.

Den eneste tvang, som han var underkastet, var hans faders fjendskab mod alt, hvad der hed Marti eller erindrede om denne. Dog vidste han ikke bedre, end at Marti havde gjort hans fader stor skade, og at man i dennes hus var lige så fjendtligt sindet, og det faldt ham derfor ikke vanskeligt hverken at se på Marti eller på hans datter og for sin del at give den temmelig ligegyldige fjende. Verena derimod, som måtte døje mere ondt end Sali og i sit hjem var langt mere forladt, følte sig mindre oplagt til et formeligt fjendskab og troede sig kun foragtet af den velklædte og tilsyneladende lykkeligere Sali; derfor skjulte hun sig for ham, og var han blot i nærheden etsteds, så løb hun hurtigt bort uden at han gjorde sig den ulejlighed at se efter hende. Således gik det til, at han nu alt i et par år ikke havde set den unge pige i nærheden og slet ikke vidste, hvorledes hun så ud, siden hun var udvokset. Og dog undrede dette ham undertiden ganske overordentligt, og når der overhovedet blev talt om Marti, så tænkte han uvilkårligt kun på datteren, hvis nuværende udseende ikke stod tydeligt for ham og om hvem erindringen ikke var ham forhadt.

Hans fader Manz var imidlertid den første af de to fjender, der ikke mere kunne holde sig og måtte gå fra gods og gård. Dette forspring havde han fået derved, at han havde en kone, der havde hjulpet ham, og en søn, der dog også brugte noget, mens Marti var den eneste fortærende mund i sit vaklende rige, da hans datter vel måtte arbejde som et lille husdyr, men ikke bruge noget. Manz vidste nu ikke at hitte på andet end at han på sine Seldwyla-beskytteres råd drog til byen for der at

nedsætte sig som vært i en skænkestue. Det er altid en elendighed at se på, når en fordums landmand, der er blevet gammel på landet, med resterne af sin ejendom flytter til byen og der åbner en kippe eller vinstue og som sidste redningsanker griber den rolle at give den venlige og smidige vært, mens han er alt andet end venlig til mode. Da familien Manz drog fra gården, så man først, hvor fattige de allerede var blevet; for de flyttede lutter gammelt og forfaldent bohave, dej udviste, at der allerede i mange år ikke var blevet istandgjort eller anskaffet noget. Konen tog ikke desmindre sin bedste stads på, da hun satte oven på flyttevognens skrammel og satte et højst forhåbningsfuldt ansigt i lave, idet hun som kommende købstadsfrue allerede med ringeagt så ned på sine bysbørn i landsbyen, mens disse bag hække og gærder kastede medlidende blikke efter det betænkelige optog. Hun forestillede sig nemlig, at hun med sin elskværdighed og klogskab ville fortrylle den hele by, og hvad hendes fordummede mand ikke kunne udrette, det skulle nok hun få bugt med, når hun først engang sad som fru værtinden i et veludstyret værtshus. Men dette værtshus bestod i en sørgelig kippe i en smal gyde i en udkant af byen, på hvilken en anden lige havde ødelagt sig, og som seldwylerne forpagtede til Manz, da han endnu havde nogle hundrede daler at indkassere. De solgte ham også et par fade syrlig vin og værtshusbohavet, der bestod i et dusin hvide og simple flasker, lige så mange glas og nogle fyrreborde og bænke, der engang havde været malet blodrøde, men hvis farve nu var skuret af. Foran vinduet knagede et jernskilt i en hage, og på skiltet skænkede en blikhånd rødvin af en lille flaske i et glas; desuden hang der en

udtørret busk af en stikpalme over husdøren, hvilket Manz alt sammen fik med i forpagtningen. Derover var han dog ikke så vel til mode som hans kone, men drev med mørke anelser og forbitret sind de magre heste fremad, som han havde lånt af den nye bonde på gården. Den sidste usle karl, han havde haft, var allerede gået fra ham for nogle i uger siden. – Da han nu på denne måde kørte bort, så han vel, hvorledes Marti stod fuld af hån og skadefryd ikke langt fra landevejen, hvor han havde givet sig noget at bestille; han udstødte en forbandelse imod ham, som han anså for den eneste ophavsmand til sin ulykke. Men Sali gav sig til at gå med raske skridt så snart vognen var i gang, ilede forud og gik ad sideveje alene til byen.

"Så kom vi!" sagde Manz, da flyttevognen holdt for døren til det lille, elendige hus. Konen blev forskrækket over det, for det var i virkeligheden et sørgeligt værtshus. Folkene i gaden gik ilsomt til vinduerne og ud af husene for at tage den nye bondevært i øjesyn og skar med deres seldwyler-overlegenhed medlidende spotske ansigter. Vred og med våde øjne klatrede mo'r Manz ned fra vognen og løb, efter foreløbig at have hvæsset sin tunge, ind i huset for fornemt ikke mere at lade sig se den dag; hun skammede sig nemlig over det slette bohave og de dårlige senge, som nu blev læsset af. Sali skammede sig også, men han måtte hjælpe, og lavede sammen med sin fader en løjerlig barrikade på gaden, på hvilken nabobørnene sprang omkring og gjorde sig lystige over det pjaltede bondepak. Men i huset så det endnu sørgeligere ud, det lignede en fuldstændig røverhule. Væggene bestod af dårligt hvidtet og fugtigt murværk; med undtagelse af den mørke uvenlige gæstestue med dens fordums blodrøde borde var der endnu kun et par

slette kamre og overalt havde den bortflygtede forgænger ladet det trøstesløseste snavs og fejeskarn tilbage.

Sådan var begyndelsen og sådan gik det også fremdeles. I den første uge kom vel især om aftenen nu og da en slump gæster af nysgerrighed for at se bondeværten og erfare, om der måske var nogen kommers at opleve. På værten var der nu ikke meget at se, for Manz var stiv, uvenlig og melankolsk og forstod slet ikke at te sig, brød sig heller ikke om at forstå det. Han fyldte langsomt og ubehændigt krusene, stillede dem gnavent på bordet foran gæsterne og forsøgte at sige noget, men fik det ikke frem. Desto ivrigere kastede nu hans kone sig i ilden og holdt virkelig kunderne sammen nogle dage, men af en ganske anden grund end hun mente. Den temmelig tykke kone havde sammensat sig en egen husdragt, i hvilken hun troede sig uimodståelig. Til en lærreds kjole af landligt snit bar hun en gammel spenser af grøn silke, et bomuldsforklæde og en dårlig hvid halskrave. Af hendes ikke mere tykke hår havde hun ved tindingerne lavet pudsérlige proptrækkerkrøller og i fletningen bagtil stukket en høj kam. Således vrikkede og nikkede hun med anstrengt ynde omkring, spidsede på en latterlig måde sin mund, for at det skulle se sødt ud, hoppede elastisk hen til bordet og sagde, når hun satte glasset eller tallerkenen med den salte ost derhen: "Tilpas? ret så? herligt, herligt, mine herrer!" og andet sådant dumt tøj; for skønt hun ellers havde en sleben tunge, så formåede hun dog ikke at sige noget fornuftigt, da hun var fremmed og ikke kendte folkene. De seldwylere af den værste slags, som sad og dovnede der, holdt sig for munden, var nær ved at kvæles af latter, stødte under bordet til hinanden med fødderne og sagde:

"Død og plage! hun er rigtignok herlig!"

"Himmelsk!" sagde en anden; "det tror Fanden, at det er umagen værd at komme herhen, sådan en har vi længe ikke set!"

Hendes mand bemærkede dette vel og med mørke blikke. Han gav hende et ribbensstød og hviskede: "Du gamle ko! hvordan er det, du skaber dig?"

"Forstyr mig ikke, din gamle tølper," svarede hun ærgerlig, "ser du ikke, at jeg gør mig umage og forstår at omgås folkene? Disse her er endnu kun stakkels pjalter, men lad mig kun råde, så skal vi snart have fornemmere kunder!"

Alt dette belystes af et eller to tynde tællelys; men Sali, sønnen, gik ud i det mørke køkken, satte sig på ovnen og græd over fader og moder.

Gæsterne blev imidlertid snart kede af den komedie og gik tilbage til steder, hvor de følte sig mere vel til mode og kunne gøre sig lystige over den løjerlige nye krostue; kun af og til kom der en enkelt, der drak et glas og gloede på væggene, eller der kom undtagelsesvis en hel bande, der med deres forbigående uro og larm skuffede de stakkels folk med nye forhåbninger.

Efterhånden blev de angst og bange i den snævre krog mellem høje mure, hvor de næppe så solen, og Manz, som ellers var vant til at ligge hele dage i byen, fandt det nu uudholdeligt derinde. Når han tænkte på den frie udsigt ude på landet, så stirrede han i mørke grublerier op imod loftet eller ned i gulvet, løb ud i den snævre gadedør, og igen tilbage, når genboerne gabede på "den onde vært", som de allerede kaldte ham.

Men nu varede det ikke længe, før de blev fuldstændigt forarmede og slet ikke mere havde endog blot fra hånden og i

munden; de måtte, for at få noget at spise, vente til én kom og for nogle få skillinger drak noget af den rest vin, der endnu var tilbage, og når han så forlangte en pølse eller noget lignende, havde de ofte den største angst og nød med at opdrive det. Snart havde de heller ikke mere vin end der gik i en stor flaske, som de så hemmeligt lod fylde i en anden kippe, og således skulle de nu spille værter uden vin og brød og være venlige uden at have spist noget ordentligt. Således var de da næsten glade, når ingen kom, og krøb så sammen i deres lille krostue uden at kunne hverken leve eller dø. Da konen nu gjorde disse sørgelige erfaringer, tog hun den grønne spenser af igen og foretog anden gang en forandring, idet hun nu, da nøden var overhængende, antog og udviklede adskillige kvindelige dyder ligesom tidligere adskillige fejl. Hun viste tålmodighed og søgte at holde den gamle oppe og give sønnen gode råd; hun opofrede sig på mange måder, kort sagt hun udøvede på sin vis en art velgørende indflydelse, der vel ikke rakte langt og ikke forbedrede meget, men altid var bedre end slet intet eller end det modsatte og for det meste hjalp til at fordrive tiden, der ellers havde været dem endnu mere byrdefuld. Hun prøvede nu under disse ynkelige forhold på at give mangt et råd, alt som hun havde forstand til, og når rådet ikke syntes at du noget og slog fejl, så bar hun villigt mændenes vrede; med andre ord, hun gjorde nu som gammel alt det, der havde nyttet mere, om hun havde gjort det før.

For dog i det mindste at erhverve sig noget spiseligt og slå tiden ihjel, lagde fader og søn sig efter fiskeri, det vil sige med snøre, så vidt det var tilladt enhver at fiske i floden. Det var også en af seldwylernes hovedbeskæftigelser, efter at det var begyndt

at gå tilbage med deres by. I gunstigt vejr, når fiskene gerne bed på, så man dem dusinvis vandre ud med medestænger og baljer, og når man vandrede langs flodens bredder, så sad der ved hvert skridt en på hug og fiskede, en i en lang brun frakke med de bare fødder i vandet, en anden i blå spidskjole, stående på en gammel pilestub og med en gammel filthat på snur; længere henne medede endogså en i en laset storblomstret slåbrok, da han ikke mere havde andet overstykke, og stod der med den lange pibe i den ene hånd, medestangen i den anden, og når man bøjede om en krumning af floden, så man en gammel skaldet tykmavet fyr stå splitternøgen på en sten og fiske; han havde trods opholdet ved vandet så sorte fødder, at man troede, han havde beholdt støvlerne på. Enhver af dem havde en lille krukke eller æske med, hvori det vrimlede af regnorme, som de til andre tider plejede at grave efter. Når himlen var skyet og vejret lummert og mørkt, så truede med regn, stod disse skikkelser talrigst ved den rindende strøm, ubevægelige som et galleri af helgen- eller profetbilleder. Uden at kaste et blik hen på dem drog landmændene med deres kvæg eller vogne dem forbi, og skipperne på floden så ikke til dem, mens de derimod sagte knurrede over at skibene drev fiskene bort.

Hvis én for tolv år siden havde sagt til Manz, dengang da han med et smukt forspand pløjede på bakken der ved kysten, at han engang ville gøre parti med disse løjerlige pråse og ligesom de fange fisk, så havde han spyttet ham i ansigtet. Også nu ilede han dem hurtigt forbi bag deres rygge og skyndte sig op imod strømmen ligesom en egensindig skygge i underverdenen, der til sit fordømmelsessted udsøger sig en bekvem ensom lille

plads ved de mørke vande. Til at stå med medestangen havde han og hans søn imidlertid ingen tålmodighed, og de besindede sig på de mange andre måder, på hvilke bønderne forstår at fange fisk, når disse er kåde, især med hænderne i bækkene; derfor tog de kun for et skins skyld medestængerne med og gik op langs bækkenes rande, hvor de vidste at der var dyre og gode foreller.

Den på landet tilbageblevne Marti gik det imidlertid også stadig slettere, så at han, i stedet for at arbejde på sine forsømte jorder, ligeledes forfaldt til fiskeri og dage igennem plaskede om i vandet. Verena turde ikke vige fra hans side og måtte bære spand og fiskeredskaber efter ham over våde mosegrunde, gennem bække og vandpytter af enhver art, i regn og solskin, mens hun hjemme måtte lade det nødvendigste ligge. Thi der var foruden dem ingen sjæl mere i huset og var heller ikke brug for nogen, da Marti allerede havde mistet det meste jord og endnu kun besad et par marker, som han i forening med sin datter dyrkede skødesløst nok eller slet ikke.

Således gik det til, at han en aften, da han gik langs en temmelig dyb og rivende bæk, i hvilken forellerne sprang nok så muntert, eftersom himlen netop var fuld af uvejrsskyer, uformodet stødte på sin fjende Manz, der kom gående langs ad den anden bred. Så snart han så ham, steg en græsselig forbitrelse og hånsyge op i ham; de havde i mange år ikke været hinanden så nær undtagen for rettens skranker, hvor de ikke turde skælde ud, og Marti råbte nu i største raseri: "Hvad gør du her, din hund? Kan du ikke holde dig rolig i din pjalterede i byen?"

"Du vil vel heller ikke lade længe vente på dig der, din slyngel," råbte Manz. "Fisk fanger du jo også allerede og har nok ikke mere stort at tage vare på."

"Ti stille, din galgenhund," skreg Marti højere, da bækken netop her larmede mere, "du er den, som har bragt mig i ulykke!"

Og da nu også pilene ved bækken begyndte at suse vældigt i den begyndende uvejrsstorm, så måtte Manz råbe endnu højere: "Var det sandt, så skulle det glæde mig, din elendige tosse!"

"Hund!" råbte Marti over til ham.

"Dumme fæ!" var svaret, og den anden sprang som en tiger langs ad bækken og søgte at komme over.

Grunden til, at han var den mest rasende, lå i den mening hos ham, at Manz som vært i det mindste havde nok at spise og drikke og på en vis måde førte et lystigt liv, mens det ved menneskenes og tingenes uretfærdighed var blevet så kedsommeligt for ham på hans ødelagte gård. Manz skred imidlertid også forbitret nok hen langs den anden bred og bag ham hans søn, der i stedet for at høre på den dumme strid, nysgerrig og forundret så over efter Verena, der gik bagefter sin fader og så ned i jorden af skam, så det brune krøllede hår faldt hende ned i ansigtet. Hun bar en fiskespand i den ene hånd, i den anden havde hun båret sko og strømper og holdt sin kjole i vejret over den våde grund. Men siden Sali gik på den anden side, havde hun undselig ladet den synke og var nu tredobbelt belæsset og pint, da hun skulle bære alle fiskeredskaberne, holde sin kjole sammen og måtte græmme sig over striden. Havde hun set i vejret og set over til Sali, så ville hun have

opdaget, at han hverken så stolt eller fornem ud mere og selv var bekymret nok. Mens Verena således så ganske beskæmmet og forvirret ned i jorden og Sali kun havde øje for denne i al sin kummer slanke og yndige skikkelse, der skred så forlegen og ydmyg afsted, lagde de ikke mærke til, at deres fædre var blevet stille, men med forøget raseri løb hen imod en træbro, der ikke langt derfra førte over bækken og nu netop blev synlig. Det begyndte at lyne og en sælsom belysning udbredte sig over den mørke melankolske vandegn, det tordnede også med dump vrede fra de sortegrå skyer og tunge regndråber faldt, da de forvildede mænd samtidigt styrtede ud på det smalle bræt, der vaklede under deres fødder, greb fat i hinanden og slog hinanden med knyttede næver i de af vrede og kummer blege og sitrende ansigter. Det er ikke noget tiltalende eller smukt syn, når ellers satte mennesker af overmod og ubetænksomhed eller til nødværge kommer til at uddele slag til fremmede mennesker og selv modtager slag af dem; men dette er en uskyldig leg imod den dybe jammer, der overvælder to gamle mennesker, der har kendt hinanden godt og længe, når de af et bittert fjendskab og som følge af deres levneds hele gang griber fat i hinanden med de blotte hænder og slår løs på hinanden som drenge. Det gjorde nu disse to grånede mænd; for fyrretyve år siden havde de måske som drenge sidst prøvet kræfter med hinanden, så i fyrretyve lange år ikke mere rørt hinanden undtagen i deres gode tid, når de rakte hinanden hånden til goddag og farvel og selv dette havde de med deres tørre, sikre væsen kun sjældent gjort. Efter at de nu havde givet hinanden adskillige slag, holdt de op og brødes stille skælvende med hinanden; kun engang imellem lød en stønnen eller en hæslig

skæren tænder, mens den ene søgte at kaste den anden over det knagende rækværk ud i vandet. Men nu havde deres børn også indhentet dem og så det ynkværdige optrin. Sali gjorde et spring hen til dem for at stå sin fader bi og hjælpe ham at kaste den forhadte fjende omkuld, der tilmed syntes at være den svagere og lige nær ved at bukke under. Men også Verena sprang, idet hun kastede alt, hvad hun bar på fra sig, med et langt skrig hen til sin fader og klamrede sig om ham for at beskytte ham, mens hun i virkeligheden hindrede og besværede ham. Tårerne strømmede ud af hendes øjne og hun så bedende på Sali, der var i begreb med ligeledes at gribe fat i Marti for helt at overvælde ham. Uvilkårligt lagde han nu sin hånd på sin egen fader og søgte med fast arm at rive ham løs fra modstanderen og berolige ham, så at kampen en kort stund hvilede eller rettere den hele gruppe uroligt trængtes frem og tilbage uden at komme fra hinanden. Derved var de unge folk, der skød sig mere og mere ind imellem de gamle, kommet i tæt berøring, og i dette øjeblik opklarede en spalte i skyerne, der gav det grelle aftenlys gennemgang, pigens ansigt, der var ganske nært ved Sali, og han så ind i dette ham så velbekendte og dog så forandrede og forskønnede åsyn. Vrenchen så i dette øjeblik også hans forbavselse og smilede ganske kort og hurtigt midt i sin skræk og sin gråd til ham. Dog mandede Sali sig op, vækket ved faderens anstrengelser for at ryste ham af sig, og bragte med indtrængende bønner og fast holdning endelig denne helt bort fra hans fjende. Begge de gamle fyre trak vejret dybt og begyndte nu igen at skælde og skrige, mens de langsomt gik hver sin vej, deres børn derimod drog næppe ånde og var stille som døden, men gav, idet de skiltes, usete af de

gamle, hinanden hurtigt hånden, der på dem begge var fugtig og kold af vandet og fiskene, som de havde rørt.

Da de opbragte parter nu gik deres vej, havde skyerne atter sluttet sig sammen, det mørknedes mere og mere, og regnen skød nu strømmevis gennem luften. Manz slentrede forud ad de mørke, våde veje, han dukkede sig med begge hænder i lommerne under regnskyllet, hans ansigtstræk skælvede, hans tænder klaprede endnu, og hemmelige tårer rislede ham ned i det stride skæg; han lod dem flyde, for ikke at røbe sig ved at tørre dem bort. Men hans søn havde ikke set noget, fordi han gik fortabt i lykkelige billeder. Han mærkede hverken regnen eller stormen, hverken mørket eller jammeren; men let, klar og varm følte han sig forinden og foruden, og så rig og velforsørget som en kongesøn. Han så bestandig kun det sekundlange smil i det nære, skønne ansigt, og gengældte det just nu, en god halv time efter, idet han fuld af kærlighed lo ind i nat og uvejr og smilede til det kære ansigt, der alle vegne trådte ud af mørket, så at han troede, Verena på sin vej nødvendigt måtte se og føle dette hans smil.

Hans fader var dagen efter som mørbanket i alle lemmer og ville ikke gå ud af døren. Den hele mangeårige elendighed og strid antog den dag en ny og tydeligere skikkelse og gjorde sig det så at sige mageligt i den elendige knejpes trykkende luft, så at mand og kone matte og sky sneg sig rundt om spøgelset, fra gæstestuen slæbte sig ind i det mørke lille kammer, derfra ud i køkkenet og derfra igen ind i stuen, i hvilken ingen gæst lod sig se. Til sidst krøb de sammen hver i sin krog og begyndte et træt halvdødt skænderi med hinanden, der varede den hele dag

igennem, under hvilket de alt imellem faldt i søvn, og i søvnen plagedes af urolige dagdrømme, der kom af deres dårlige samvittighed og atter vækkede dem. Kun Sali så og hørte intet til det, for han tænkte kun på Verena.

Han var endnu stadig til mode som om han ikke alene var usigeligt rig, men også havde lært noget rigtigt og vidste uendelig meget skønt og godt, da han nu så tydeligt og bestemt vidste, hvad han i går havde set. Denne viden var som faldet ned fra himlen til ham og han var i en uophørlig lykkelig forundring over den; og dog var det ham som om han egentlig altid havde vidst og kendt det, der nu fyldte ham med så vidunderlig sødhed. For intet ligner den rigdom og den uudgrundelighed som en lykke besidder, der træder frem for mennesket i en så klar og tydelig skikkelse, døbt af en præstemand og vel forsynet med et eget navn, der ikke klinger som andre navne. Det er en grumme fin ting og i den hviler den åbenbare hemmelighed ved al velfærd i livet, ved dannelsen af en familie og af det, som holder mange familier sammen. Det er den forårsblomst, ud af hvilken den gode families frugt vokser; mange planter må blomstre to, tre, ja fire gange, før en frugt vil lykkes, og da har naturens eller gudernes visdom indrettet det således, at den sidste blomst bestandig tykkes de blomsterbærende den smukkeste, og at de mener, der aldrig har eksisteret nogen så skøn. Og hvad enten nu naturen alene eller guderne har ordnet dette således, så er det virkelig en god og formålstjenlig sag. Men mange blomstrer kun én gang, og denne ene blomst river stormen i stykker, eller frosten dræber den eller et vedholdende regnvejr drukner den, og der bliver aldrig nogen frugt af den; mange blomstre i et vildnis eller

ensomt i en øde sump og der bliver ikke noget af dem uden engang imellem en sur forkrøblet frugt; for alle gode frugter vokser i stort selskab; aks står ved aks og drue hænger ved drue i tusindvis. Men blomster har de altid været, om der bliver noget af dem eller ej, og om de har blomstret sete eller usete; og foråret er skønt, hvad der så end bliver af det.

Sali følte sig den dag hverken ledig eller ulykkelig, hverken fattig eller håbløs; tvært imod havde han fuldt op at gøre med at genkalde sig Verenas ansigt og skikkelse, uophørligt, time efter time; men over al denne ivrige virksomhed forsvandt genstanden for den næsten fuldstændigt for ham, det vil sige, han indbildte sig endelig, at han nu dog ikke vidste, hvorledes Verena rigtigt nøjagtigt havde set ud, han havde vel et almindeligt billede af hende i sin erindring, men hvis han skulle beskrive det, kunne han det ikke. Han så bestandig dette billede, som om det stod for ham, og følte dets behagelige påvirkning, og dog så han det kun som noget, man vel blot én gang har set, men i hvis magt man er, uden dog ret at kende det. Han huskede nøje og med stort velbehag de ansigtstræk, som det lille pigebarn engang havde haft, men ikke dem, han havde set i går. Havde han aldrig mere fået Verena at se, så havde hans indbildningskraft alligevel måttet hjælpe sig selv og kønt have stykket det smukke ansigt sammen, til ikke et træk mere manglede i det. Men nu nægtede den ham listigt og hårdnakket sin tjeneste, fordi øjnene fordrede deres ret og deres glæde, og da om eftermiddagen solen varm og lys skinnede på de øverste etager i de sorte huse, spadserede Sali ud af porten og hen i retning af sit gamle hjem, der nu syntes

ham et himmelsk Jerusalem med tolv strålende porte og fik hans hjerte til at banke, alt som han nærmede sig det.

Han stødte på sin vej på Verenas fader, der syntes at gå til byen. Han så meget vild og forstyrret ud, hans grånede skæg var i flere uger ikke blevet raget, og han lignede en rigtig fordærvet og ødelagt bonde, der har sat sin jord til og nu går ud for at tilføje andre ondt. Dog så Sali, da de gik hinanden forbi, ikke på ham med had, men med frygt og sky, som om hans liv stod i denne mands hånd og han hellere ville tigge end trodse sig det til af ham. Men Marti målte ham med et ondt blik fra øverst til nederst og fortsatte sin vej. Det kom imidlertid Sali tilpas, idet det nu, da han så den gamle forlade landsbyen, blev klarere for ham, hvad han egentlig ville der, og han sneg sig ad velbekendte stier så længe rundt om landsbyen og ned ad dens mest skjulte gyder, til han befandt sig lige overfor Martis hus og gård. I flere år havde han ikke set dette sted så nær ved; for selv da de boede her, vogtede de fjendtlige familier sig for at komme hinandens bopæl for nær. Derfor blev han nu her forundret over det, der var hændt hans eget fædrenehjem og han stirrede helt forbavset ind i den ødelæggelse, han så for sig. Det ene stykke agerland efter det andet var blevet pantet Marti fra, han havde intet mere uden huset og pladsen foran det tilligemed noget have og marken på bakken nede ved floden, som han hårdnakket havde holdt fast ved.

Men der var ikke tale om nogen ordentlig dyrkning mere, og på ageren, der engang ved høstens tid havde bølget så smukt i pæne kornbølger, var nu alle slags rester affald af korn sået og vokset op, sæd, der var sammenskrabet fra gamle æsker og sønderrevne kræmmerhuse, roer, kål og sligt samt nogle

kartofler, så at marken så ud som en rigtig dårligt passet køkkenhave og afgav et løjerligt mønsterkort, anlagt for at kunne leve fra hånden og i munden, for her at kunne trække en håndfuld roer op, når man var sulten og ikke havde noget bedre, hist at kunne få en favnfuld kål eller kartofler og så forresten lade det øvrige trives eller rådne, som det ville. Derfor løb da også hvermand rundt på det, som han lystede, og den skønne brede mark så næsten sådan ud som engang den herreløse ager, fra hvilken al ulykken kom. Heller ikke var uden om huset noget spor af agerdyrkning at se. Stalden var tom, dørene hang kun i ét hængsel og utallige edderkopper, der havde vokset sig store sommeren igennem, lod deres tråde glinse i solen foran den mørke indgang. I den åbentstående ladeport, hvor engang det faste lands grøde blev kørt ind igennem, hang dårlige mederedskaber og vidnede om det dumme fiskefuskeri; i gården var der ikke en høne og ikke en due og hverken kat eller hund at se, kun brønden stod der endnu som noget halvt levende, men den havde ikke mere afløb gennem røret, vandet sprang gennem en revne nær ved jorden ud over denne og afsatte overalt små pytter som det bedste sindbillede på dovenskaben. For mens Marti med ringe ulejlighed havde kunnet stoppe hullet og gøre røret i stand, måtte Vrenchen nu endog pine sig med at bringe rent vand til veje og foretage sin vask i de flade fordybninger i jorden i stedet for i det udtørrede og revnede trug. Huset selv så lige så ynkværdigt ud; vinduerne var på mange steder i stykker og tilklæbede med papir, og dog så de venligst ud af alt i den forfaldne ejendom; for de var – selv de itubrudte ruder – vasket rene og klare, ja formelig polerede, og glinsede så lyse som

Vrenchens øjne, der jo også i hendes armod måtte erstatte hende al anden stads. Og som det krøllede hår og de rødgule kattunshalstørklæder passede til Vrenchens øjne, således passede til disse vinduer det vilde grønt, der sammenfiltret samlede sig om huset, en hel lille flagrende skov af bønner og et helt duftende vildnis af rødgule gyldenlak. Bønnerne holdt sig så godt, de kunne, snart ved en rivestang, snart ved en kost der var stukket i jorden, snart ved en af rust fortæret hellebard eller sponton, som man kaldte den, da Vrenchens bedstefader som vagtmester bar den; selv den havde hun til sidst af nød plantet i bønnerne; snart klatrede de op af en faldefærdig stige, der i umindelige tider havde lænet sig til huset og hang derfra ned over de klare små vinduer, som Vrenchens krøllede hår over hendes øjne.

Denne mere maleriske end hyggelige gård lå noget afsides og havde ingen nærmere nabohuse, heller ikke lod der sig i dette øjeblik se en levende sjæl nogensteds. Sali lænede sig derfor i al tryghed til et gammelt skur der lå omtrent tredive skridt fra huset og så ufravendt over til det stille øde hus. En rum tid havde han stået og stirret således, da Vrenchen kom frem i husdøren, og så længe ned for sig, som om hun med alle sine tanker hang ved én genstand. Sali rørte sig ikke og vendte ikke sine øjne fra hende. Da hun endelig tilfældigvis så hen i denne retning, blev hun ham va'r. De så en stund på hinanden som om de betragtede et luftsyn, til Sali endelig satte sig i bevægelse over gaden og gården og langsomt gik hen imod Verena. Da han var nær ved pigen, strakte hun sine hænder ud imod ham og sagde: "Sali!" Han greb hendes hænder og så hende uafbrudt ind i ansigtet. Tårerne styrtede hende ud af øjnene, mens hun

under hans blikke blev fuldkomment mørkerød, og hun sagde: "Hvad vil du her?"

"Kun se dig!" svarede han; "skulle vi ikke være gode venner igen?"

"Og vore forældre," sagde Vrenchen og bøjede sit grædende ansigt til siden, da hun ikke havde hænderne fri til at dække det med.

"Er vi skyld i, hvad de har gjort og hvad de er blevet til?" sagde Sali; "måske kan vi kun råde bo på al jammeren, når vi to holder sammen og har hinanden rigtig kær!"

"Det vil aldrig gå godt," svarede Verena med et dybt suk, "gå i Guds navn din vej, Sali!"

"Er du alene?" spurgte han, "og kan jeg et øjeblik gå indenfor?"

"Fader er i byen, og som han sagde: for at give din fader noget at tænke på; men ind kan du ikke komme, fordi du siden måske ikke kan gå uset bort som nu. Endnu er alt stille, og ingen på vejen, jeg beder dig gå nu!"

"Nej, sådan går jeg ikke, jeg har siden i går stadig måttet tænke på dig, og jeg går ikke sådan bort, vi må tale med hinanden, mindst en halv time eller en time, det vil gøre os godt!"

Verena tænkte sig lidt om og sagde så: "Jeg går hen ad aften ud på vor mark, du véd hvilken, vi har kun den tilbage, og henter grøntsager der. Jeg ved, at der ikke vil være nogen anden, fordi folkene her er beskæftiget andetsteds; hvis du vil, så kom derhen, men gå nu og tag dig i agt, at ingen ser dig. Om også intet menneske omgås os her, så ville de dog gøre så megen snak af det, at fader straks fik det at vide."

De slap nu hinandens hænder, men greb dem straks igen og begge sagde på én gang: "Og hvordan går det dig nu?"

Men i stedet for at svare hinanden, spurgte de kun om det samme på ny og svaret lå kun i de veltalende øjne, da de efter forelskedes vis ikke havde ordene i deres magt, til de endelig halvt salige og halvt sørgmodige veg fra hinanden.

"Jeg kommer meget snart derud, gå kun straks derhen!" råbte Vrenchen endnu efter ham.

Sali gik også straks op på den stille, smukke bakke, over hvilken de tre agere strakte sig hen, og den prægtige stille julisol, de forbifarende hvide skyer, der drog hen over den modne bølgende kornmark, den glinsende hvide flod, der nedenunder strømmede forbi, alt dette fyldte ham for første gang i lange år igen med lykke og tilfredshed i stedet for med kummer, og han kastede sig ned i kornets gennemsigtige halvskygge, hvor det grænsede op til Martis vilde ager, og så lykkelig op i himlen.

Omendskønt det næppe varede et kvarter før Vrenchen kom efter ham og han ikke tænkte på andet end sin lykke og dens navn, stod den dog pludselig og uforventet for ham og smilede ned til ham, og glad forskrækket sprang han op. "Vrenchen!" råbte han, og hans lykke gav ham stille og smilende begge hænder, og hånd i hånd gik de nu langs det hvislende korn ned hen imod floden og atter tilbage uden at tale stort; to, tre gange tilbagelagde de begge veje, stille, lyksalige og rolige, så at dette enige par nu også lignede et stjernebillede, der gik op over bakkens solbeskinnede runding og atter ned bag den, som engang de plove, hvormed deres fædre beskrev så sikre linjer. Men da de engang slog øjnene i vejret fra de blå kornblomster,

deres blik havde hæftet sig ved, så de pludseligt en anden mørk stjerne gå foran dem, en sortladen karl, som de ikke vidste, hvor kom fra så uforudset. Han måtte have ligget i kornet; Vrenchen fo'r sammen, og Sali sagde forskrækket: "Den sorte spillemand!" Virkelig bar karlen, der gik foran dem, en violin og en bue under armen og så i øvrigt sort nok ud: foruden en sort filthat og en sort sodet kittel, som han havde på, var hans hår kulsort, ligeledes det uordentlige skæg, og hans ansigt og hænder var ligeledes sværtede; for han drev alle slags håndværk, mest kedelflikkeri, hjalp også kulsvierne og begsyderne i skovene og gik kun ud med sin violin, når han fik et godt tilbud etstedsfra, hvor bønderne var lystige og fejrede en eller anden fest. Sali og Vrenchen gik ganske stille bagefter ham og tænkte, han ville gå ud af marken og forsvinde uden at se sig om, og således syntes det også at ville gå, for han lod som om han ikke mærkede noget til dem. De følte sig imidlertid som under en besynderlig trolddom, så at de ikke vovede at forlade den smalle sti, og uvilkårligt fulgte efter den uhyggelige karl indtil markens ende, hvor hin uretmæssige stenbunke lå, der dækkede den endnu stadig omtvistede agerspids. En talløs mængde af valmuer havde bredt sig der, så at det lille bjerg i dette øjeblik så luerødt ud. Pludseligt sprang den sorte spillemand med et sæt op på den rødt overtrukne stenmasse, vendte sig og så sig om. Parret blev stående og så forlegne op på karlen; thi forbi kunne de ikke komme, fordi vejen førte ned i landsbyen, og vende om havde de heller ikke lyst til lige for hans øjne. Han så skarpt på dem og råbte:

"Jeg kender jer, I er børnene af dem, som har stjålet mig jorden her fra! Det glæder mig at se, hvor godt det går jer, jeg vil

sikkert endnu komme til at opleve, at I før mig går al kødets gang. Ja se kun på mig, I to spurveunger! Synes I om min næse, hvad?"

Han havde i virkeligheden en skrækkelig næse, der som et stort vinkelmål ragede ud af det tørre, sorte ansigt eller egentlig lignede en dygtig klods eller prygl, der var blevet kastet ind i ansigtet og under hvilken et lille rundt hul af en mund trak sig besynderligt sammen, mens han uafladeligt pustede, peb og fløjtede gennem dette hul. Dertil passede nu den lille filthat ganske uhyggeligt, den var ikke rund og ikke kantet og så besynderligt formet, at den hvert øjeblik syntes at forandre sin skikkelse, skønt den sad ubevægeligt fast; og af karlens øjne var næsten kun det hvide at se, da øjenstenene uophørligt var på en lynsnar vandring og sprang om i zigzag som to harer.

"Se kun på mig," blev han ved, "jeres fædre kender mig godt og hvermand i landsbyen ved, hvem jeg er, når han blot ser på min næse. Der har de for åringer siden slået op, at en slump penge lå parat for arvingen til denne ager; jeg har tyve gange meldt mig, men jeg har ingen døbeseddel og intet hjemstedsbevis, og mine venner, de hjemløse, der har set min fødsel, kunne intet gyldigt vidnesbyrd aflægge, og således er fristen længst forbi og jeg blevet snydt for den usle hvid, jeg havde kunnet udvandre for. Jeg har tigget og bedet jeres fædre, at de skulle vidne for mig, at de i deres samvittighed holdt mig for den rette arving; men de har jaget mig bort fra deres gårde og nu er de selv gået Fanden i vold! Ligemeget, det er i verdens løb, mig kan det være ét, jeg vil dog spille for jer, når I vil danse!"

Dermed sprang han ned på den anden side af stenene og begav sig på vej til landsbyen, hvor hen imod aften sæden blev

bragt ind og folkene var lystige. Da han var forsvundet, satte parret sig ganske modløst og bedrøvet ned på stenene; de skilte deres sammenslyngede hænder og støttede de sørgmodige hoveder på dem, for synet af spillemanden og hans ord havde udrevet dem af den lykkelige glemsel, i hvilken de som to børn havde vandret op og ned; og som de nu sad der på deres jammers hårde grund, formørkedes det klare livslys for dem og deres sind blev så tungt som sten.

Da huskede Vrenchen med et på spillemandens underlige figur og næse, hun kunne ikke lade være pludselig at le højt, og råbte: "Den stakkels fyr så dog alt for pudsérlig ud! Hvilken næse han dog havde!"

Og en allerkæreste solklar lystighed udbredte sig over pigebarnets ansigt, som om hun kun havde ventet på, at spillemandens næse skulle stå op over de mørke skyer.

Sali så på hende og så denne glæde. Men hun havde allerede glemt årsagen og lo endnu blot på egen regning Sali ind i ansigtet. Forbløffet og forbavset stirrede han uvilkårligt med leende mund på hendes øjne, ret som en sulten, der ser et frisk hvedebrød, og råbte: "Store Gud! Vrenchen! hvor smuk du er!"

Verena lo endnu mere ind imod ham og udåndede tillige af sin klangfulde strube enkelte korte kåde lattertoner, der forekom Sali ganske at lyde som en nattergals sang.

"O din heks," råbte han, "hvor har du lært det? hvilke trolddomskunster driver du der?"

"Ak, du store Gud!" sagde Vrenchen med indsmigrende stemme og tog Salis hånd, "det er ingen trolddomskunster. Hvor længe har jeg ikke haft lyst til engang at le! Jeg har vel undertiden, når jeg var ganske alene, måttet le over et eller

andet, dog det havde ingen art; men nu gad jeg evig og altid le op til dig, når jeg ser dig, og jeg ville vel også helst evig og altid se dig! Holder du også en lille smule rigtig meget af mig?"

"O Vrenchen!" sagde han, og så hende kærligt og trohjertet ind i øjnene, "jeg har endnu aldrig set på en pige; det var mig, som om jeg engang måtte få dig kær, og uden at jeg ville det eller vidste det, har du dog altid ligget mig på sinde."

"Og du også mig," sagde Vrenchen, og "det endnu meget mere, for du har aldrig set på mig og vidste ikke, hvordan jeg var kommet til at se ud; men jeg har stadig af og til betragtet dig ret godt i afstand, ja endogså hemmeligt nærved og vidste altid, hvordan du ser ud. Husker du endnu, hvor ofte vi som børn er kommet her hen? Husker du endnu den lille vogn? Hvilke småfolk vi dog dengang var, og hvor længe er det ikke siden! Man skulle tro, vi var rigtig gamle."

"Hvor gammel er du nu?" spurgte Sali tilfreds og lykkelig, "du må omtrent være sytten?"

"Sytten og et halvt år er jeg gammel!" svarede Verena, "og hvor gammel er du? Jeg ved det allerede, du er snart tyve."

"Hvorfra ved du det?" spurgte Sali.

"Jo vist, det skulle jeg sige!"

"Du vil ikke sige det?"

"Nej."

"Ganske vist ikke?"

"Nej, nej!"

"Du skal sige det!"

"Vil du måske tvinge mig?"

"Det skal vi få at se."

Disse enfoldige ord sagde Sali, for imedens at beskæftige sine hænder og for med kejtede kærtegn, der skulle se ud som en straf, at trænge ind på den skønne pige. Hun fortsatte også, mens hun værgede sig, med megen langmodighed det tåbelige ordskifte, der trods dets tomhed syntes dem begge sødt og vittigt nok, indtil Sali blev vred og dristig nok til at tvinge Vrenchens hænder tilbage og trykke hende ned i valmueblomsterne. Der lå hun nu og blinkede i solen med øjnene, hendes kinder glødede som purpur, og hendes mund var halvt åbent og lod to rækker hvide små tænder skinne igennem. Fint og smukt flød øjenbrynene sammen, og det unge bryst hævede og sænkede sig lunefuldt under de samtlige fire hænder, der afvekslende klappede og bekrigede hinanden. Sali var ude af sig selv af glæde over at se den slanke skabning dér for sig og vide, det var hans ejendom; den ejendom syntes ham et kongerige.

"Alle dine hvide tænder har du endnu!" lo han, "ved du endnu, hvor ofte vi engang har talt dem? Kan du nu tælle?"

"Det er jo ikke de samme, dit vrøvlehoved!" sagde Vrenchen, "de andre har jeg jo for længe siden skiftet."

Sali ville nu i sin enfoldighed igen begynde hin gamle leg og tælle de glimrende tandperler; men Vrenchen lukkede pludselig den røde mund, rejste sig i vejret og begyndte siddende at flette en krans af valmueblomster, som hun satte på sit hoved. Kransen var fuld og bred og gav den brunlige pige et urimeligt tiltrækkende udseende, og den fattige Sali holdt i sin arm, hvad rige folk ville have givet mange penge for blot at have haft malet på deres væg.

Men nu sprang han op og råbte: "Himmel! hvor hedt det dog er her! Der sidder vi som narre og lader os brænde op! Kom min allerkæreste ven! og lad os sidde i det høje korn!"

De smuttede derind så behændigt og sagte, at de næppe efterlod et spor, og byggede sig et snævert fængsel blandt de gyldne aks, der ragede højt op over deres hoved; da de sad derinde, så at de kun så den mørkeblå himmel over sig og ellers ikke noget af verden. De holdt hinanden om halsen og kyssede hinanden uafbrudt og så længe til de en stund var trætte af det eller hvad man skal kalde det, når to forelskedes kyssen overlever sig selv et eller to minutter og midt under blomstringstidens rus lader livets forgængelighed ane. De hørte lærkerne synge højt over sig og søgte efter dem med deres skarpe øjne, og når de troede flygtigt at se en flyve lynende i sollyset lig et pludseligt stjerneskud, der beskriver sin lysende bane, så kyssede de på ny hinanden til belønning og søgte at narre og skuffe hinanden så meget de kunne.

"Ser du, der blinker en!" hviskede Sali, og Verena svarede lige så sagte: "Jeg hører den vel, men jeg ser den ikke."

"Jo vist, pas kun på, der hvor den lille hvide sky står; en smule tilhøjre for den!"

Og begge to så de ivrigt derhen og spærrede foreløbig deres næb op som vagtelungerne i reden for ufortøvet at hæfte dem på hinanden, når de indbildte sig at have set lærkerne. På en gang holdt Vrenchen inde og sagde: "Det er altså en afgjort sag, at vi begge to har en kæreste, synes du ikke også?"

"Jo," sagde Sali, "det forekommer mig næsten også sådan."

"Hvordan synes du da om din lille kæreste," sagde Vrenchen, "hvad er hun for en ting, hvad har du at melde om hende?"

"Det er en såre fin ting," sagde Sali, "den har to brune øjne, en rød mund og løber på to fødder; men dens sindelag ved jeg mindre om end om paven i Rom. Og hvad kan du berette om din kæreste?"

"Han har to brune øjne, en tosset mund og to forvovne stærke arme; men hans tanker kender jeg så lidet til som til den tyrkiske kejser!"

"Det er egentlig sandt," sagde Sali, "at vi kender mindre til hinanden end om vi aldrig havde set hinanden før, så fremmede har den lange tid gjort os for hinanden, siden vi er blevet store. Hvad er der ikke alt foregået i dit lille hoved, mit kære barn!"

"Å, ikke meget! Tusind narrestreger ville altid gerne komme op i det, men det er altid gået mig så sørgeligt, at de blev holdt nede."

"Du stakkels lille kæreste," sagde Sali, "men jeg tror, du har en skælm bag øret."

"Det kan du jo få at vide, når du holder rigtigt af mig."

"Når du engang er blevet min kone?"

Vrenchen skælvede let ved dette sidste ord og snoede sig dybere ind i Salis arme, og kyssede ham på ny længe og ømt. Derved fik hun tårer i øjnene, og begge blev på en gang bedrøvede, da deres håbløse fremtid faldt dem ind tilligemed deres forældres fjendskab. Vrenchen sukkede og sagde: "Kom, jeg må nu gå!"

Og så stod de op og gik hånd i hånd ud af kornmarken, da de med et så Verenas fader stå og se spejdende ud for sig. Med den smålige skarpsindighed, som følger med elendighed og lediggang, havde han, da han mødte Sali, grublet nysgerrigt

efter, hvad han vel alene kunne ville i landsbyen, og da han huskede hændelsen fra dagen forud, kom han, bestandigt slentrende ind ad staden til, endelig på det rigtige spor og det rent af nag og ubeskæftiget ondskab, og ikke så snart antog hans mistanke en bestemt skikkelse, før han midt i Seldwylas gader vendte om og atter dryssede tilbage til landsbyen, hvor han søgte sin datter i sit hus og sin gård og rundt omkring i alle buske – overalt forgæves. Med voksende nysgerrighed løb han da ud i marken, og da han så Vrenchens kurv ligge der, den, hun plejede at hente grøntsager i, men ingensteds kunne få øje på pigen selv, så spejdede han netop om ved naboens korn, da de forskrækkede børn kom ud derfra.

De stod som forstenede, og Marti stod først lige så forstenet og så på dem med onde blikke, bleg som bly; så begyndte han at larme voldsomt med frygtelige gebærder og skældsord, og slog til sidst i sin forbitrelse efter den unge karl for at slå ham ihjel; Sali veg til side og nogle skridt tilbage, forfærdet over den vilde mand, men sprang straks igen til, da han så, at den gamle nu greb den skælvende pige i hans sted, gav hende en ørefigen, så den røde krans fløj af, og viklede hendes hår om sin hånd, for at slæbe hende bort med sig og mishandle hende videre. Uden at tænke sig om, tog hen en sten op og slog den gamle i hovedet med den, halvt af angst for Verena og halvt af forbitrelse. Marti tumlede en smule tilbage og sank så bevidstløs om på stenbunken, idet han trak den ynkeligt grædende Vrenchen ned med sig.

Sali befriede først hendes hår ud af den bevidstløses hånd og rejste hende op; så stod han der som en billedstøtte, rådløs og tankeløs. Da pigebarnet så sin fader ligge der som død, fo'r hun

med hænderne over sit blege ansigt, rystede, og sagde: "Har du slået ham ihjel?"

Sali nikkede lydløst, og Vrenchen skreg: "O Gud, du gode Gud! det er min fader! den stakkels mand!" Og ude af sig selv kastede hun sig hen over ham og løftede hans hoved i vejret, ud af hvilket det imidlertid ikke flød noget blod. Hun lod det atter synke, Sali satte sig ned på den anden side af manden, og begge stirrede tavse som graven og med lammede, ubevægelige hænder ind i det livløse ansigt.

For dog at sige noget, sagde endelig Sali: "Han behøver dog ikke straks at være død. Det er slet ikke afgjort."

Verena rev et blad af en valmue og lagde det på de blege læber, det bevægede sig svagt.

"Han ånder endnu," råbte hun, "så løb dog til landsbyen og hent hjælp!"

Da Sali sprang op og ville løbe, strakte hun hånden ud efter ham og kaldte ham tilbage: "Men kom ikke med tilbage og sig intet om, hvorledes det er gået til; jeg vil også tie stille, man skal ikke få noget ud af mig!" sagde hun, og ansigtet, som hun vendte mod den stakkels rådvilde fyr, strømmede over af smertelige tårer.

"Kom, kys mig engang! Det er ude med os, ude for evigt, vi kan ikke komme sammen!"

Hun stødte ham bort, og han løb viljeløs til landsbyen.

Han mødte en lille dreng, der ikke kendte ham; ham overdrog han at hente de nærmeste folk og beskrev ham nøje, hvor det var, der trængtes til hjælp. Så gik han fortvivlet bort og flakkede den hele nat om i skovene. Hen ad morgen sneg han sig ind på markerne for at udspejde, hvorledes det var gået, og

hørte af de tidligt opståede folk der snakkede med hinanden, at Marti endnu var i live, men ikke vidste af sig selv, og hvor forunderligt dette var, da intet menneske anede, hvad der var tilstødt ham. Først nu gik han tilbage til byen og skjulte sig i husets mørke elendighed.

Vrenchen holdt sit ord. Det var ikke muligt at fritte noget ud af hende, andet end at hun selv havde fundet sin fader således, og da han den næste dag igen trak vejret og bevægede sig dygtigt, rigtignok uden bevidsthed, og da der desuden ikke var nogen anklager, så antog man, at han havde været drukken og var faldet på stenene og lod sagen bero. Verena plejede ham og veg ikke fra hans side uden for at hente lægemidler hos doktoren eller for at koge en dårlig suppe til sig selv; for hun levede næsten af ingenting, omendskønt hun måtte være oppe dag og nat og ingen hjalp hende. Det varede næsten seks uger, før den syge efterhånden kom til bevidsthed, om han end allerede tidligere havde haft appetit og havde det ret godt i sin seng. Men det var ikke den gamle bevidsthed, som han nu fik; det viste sig stedse tydeligere, jo mere han talte, at han var blevet svagsindet og det på den besynderligste måde. Han huskede kun dunkelt det skete, og som noget meget lystigt, der ikke angik ham videre, lo hele tiden som en nar og var meget vel fornøjet. Endnu mens han lå i sengen kom han frem med hundrede tåbelige, meningsløst komiske talemåder og indfald, skar ansigter og trak sin sorte uldne nathue ned over øjnene og næsen, så at denne så ud som en kiste under et ligklæde. Den blege og udtærede Vrenchen hørte tålmodigt på ham, og fældede tårer nok over denne tåbelige færd, der skræmte den

stakkels datter endnu mere end den tidligere ondskab; men når den gamle undertiden havde noget alt for komisk for, så måtte hun i al sin kval le højt, da hendes undertrykte natur bestandig var rede til at springe i vejret til lyst og glæde; men en des dybere bedrøvelse fulgte så også altid efter. Da den gamle kunne stå op, var slet intet mere at stille op med ham, han gjorde ikke andet end dumheder, lo og støvede om i huset, satte sig i solen og rakte tunge eller holdt lange taler til bønnerne.

Men på samme tid var det også ude med de sidste rester af hans fordums ejendom, og uordenen kommet så vidt, at også hans hus og den sidste allerede længst bortpantede mark blev solgt på rettens vegne. For den bonde, der havde købt Manzes to agre, benyttede sig af Martis fuldstændige forfald og af hans sygdom og førte den gamle strid om den omtvistede stenplet kort og besluttet til ende, og processens tab gav Martis forhold det sidste stød, mens han i sin sløvhedstilstand ikke vidste noget om disse ting. Auktionen fandt sted; Marti blev af kommunen på offentlig bekostning anbragt i en stiftelse for sådanne stakkels skrog; denne anstalt lå i det lille lands hovedstad, den ellers raske og altid madlystne idiotiske stakkel blev endnu engang fodret godt, og så sat på en med okser forspændt vogn, som en fattig bondemand drev ind til staden, for tillige at sælge en eller to sække kartofler, og Verena satte sig hos sin fader på køretøjet for at ledsage ham på denne sidste fart til den levende begravelse. Det var en sørgelig og bitter kørsel, men Verena vågede omhyggeligt over sin fader og lod det ikke fattes ham på noget, og hun så sig ikke om og blev ikke utålmodig, når folk ved den ulykkeliges kaprioler blev opmærksomme på ham og løb efter vognen, overalt hvor de

kørte igennem. Endelig nåede de den vidtløftige bygning i byen, hvor de lange gange, gårdene og en venlig have vrimlede af en mængde lignende stakler, der alle var klædt i hvide kitler og havde stærke læderhuer på de hårde hoveder. Også Marti blev endnu for Verenas øjne iklædt denne dragt, og han glædede sig som et barn over den og dansede syngende omkring.

"Goddag og Gudsfred! I højtærede herrer!" råbte han sine nye kammerater til, "et smukt hus har I her! Gå hjem, Vrenchen! og sig til mutter, at jeg kommer ikke mere hjem, her har jeg det sandt for dyden godt! Juchhej! Der kryber et pindsvin over vor hæk, jeg hører det gø og gale, o pige, kys ingen gammel fyr, kys kun de unge ka'le! Mange bække små gør en stor å, hende med blomsterøjet ta'er jeg, hvis jeg må. Går du allerede, Vrenchen? Du ser jo ud som død og begravelse, og så går det mig dog så herligt! Ræven skriger i marken: Halleo! Halleo! Hun har hjertepine o! o! hoho!"

En opsynsmand sagde ham, at han skulle forholde sig rolig og førte ham til et let arbejde, og Vrenchen gik for at opsøge sin vogn. Hun satte sig op i den, tog et stykke brød frem og spiste det; så sov hun ind, til bonden kom og kørte tilbage med hende til landsbyen. De kom først dertil ved nattetid. Vrenchen gik hjem til det hus, hvor hun var født og nu kun turde blive to dage, og hun var nu for første gang i sit liv ganske ene derinde. Hun gjorde ild på for at koge den sidste rest kaffe, som hun havde til overs, og satte sig på arnestedet; hun var usigeligt jammerfuld til mode. Hun følte en fortærende længsel efter kun en eneste gang at se Sali, og tænkte inderligt på ham; men sorgerne og kummeren forbitrede længslen, og den gjorde igen

sorgerne mere tunge, således sad hun og støttede sit hoved i sine hænder, da en trådte ind ad den åbne dør.

"Sali!" råbte Verena, da hun så i vejret, og faldt ham om halsen; men straks derefter så de begge forskrækkede på hinanden og råbte: "Hvor du dog ser elendig ud!"

For Sali så ikke mindre bleg og udtæret ud end Vrenchen. Hun glemte alt andet og drog ham hen til sig på arnen og sagde: "Har du været syg eller er det også gået dig så ilde?"

Sali svarede: "Nej, jeg er just ikke syg undtagen af hjemve efter dig! Hos os går det nu højt og herligt til; min fa'er har et indkør af fremmed pak og snighandel med dem, og jeg tror, så vidt jeg kan mærke, at han er blevet tyvshæler. Derfor er der nu foreløbig fuldt op i vor hule, så længe det går og til det tager en ende med forskrækkelse. Moder hjælper til af bitterlig havesyge for blot at se noget i huset og tror at kunne gøre uvæsenet tåleligt og pænt ved et vist opsyn og en vis orden. Mig spørger man ikke, og jeg kunne dog ikke bekymre mig meget om det, for jeg kan kun tænke på dig dag og nat. Da alle slags landstrygere tager ind hos os, så har vi hver dag hørt, hvad der gik for sig hos jer, og min fader glædede sig som et lille barn over det. At din fader i dag blev bragt til hospitalet, det har vi også fået at vide; jeg tænkte, du ville nu være alene og er kommet for at se til dig."

Vrenchen klagede nu også for ham over alt, hvad der pinte hende og hvad hun led, men på så let og tillidsfuld en måde, som om hun beskrev en stor lykke, fordi hun var lykkelig over at se Sali ved siden af sig. Hun bragte imidlertid ikke uden møje en skål med varm kaffe til veje, som hun tvang sin elskede til at dele med sig.

"Altså i overmorgen må du bort herfra?" sagde Sali, "hvad i Himlens navn skal der så blive af dig?"

"Det ved jeg ikke," sagde Vrenchen, "jeg må tjene og ud i verden. Men jeg vil ikke kunne udholde det uden dig, og dog kan jeg ikke få dig; selv om alt andet ikke var, så fordi du har slået min fader og berøvet ham hans forstand; det ville altid være en slem grundsten for vort ægteskab og vi ville begge to aldrig være uden sorg, aldrig!"

Sali sukkede og sagde: "Jeg har også allerede hundrede gange villet gøre mig til soldat eller fæste mig bort som karl til en fremmed egn, men jeg kan endnu ikke tage herfra, så længe du er her, og bagefter vil det ødelægge mig. Jeg tror, vor elendighed gør min kærlighed til dig stærkere og smerteligere, så at det gælder liv og død. Jeg har før ikke haft nogen anelse om sådan noget."

Vrenchen så kærligt smilende på ham; de lænede sig tilbage mod væggen, og talte ikke mere, men hengav sig tavse til den lykkelige følelse, der hævede dem op over al deres kummer, at de i fuldeste alvor havde hinanden kær og vidste sig elskede. Dermed sov de fredeligt ind på den ubekvemme ovn uden pude eller tæppe og sov så sødt som to børn i en vugge.

Allerede dæmrede morgenen, da Sali vågnede; han vækkede så mildt han kunne Vrenchen; men hun sank bestandig på ny søvndrukken op imod ham og ville slet ikke blive vågen. Da kyssede han hende heftigt på munden, og Vrenchen fo'r i vejret og lukkede øjnene helt op. Og da hun så Sali, råbte hun: "Herregud! Jeg har lige nu drømt om dig! Jeg drømte, at vi dansede sammen på vort bryllup hele lange timer igennem, og var så lykkelige og fint pyntede og der manglede os ingenting.

Så ville vi endelig kysse hinanden og tørstede derefter, men bestandig drog noget os fra hinanden og nu har det været dig selv, der har forstyrret og forhindret det! Men hvor godt er det ikke, at du nu straks er der!"

Begærlig faldt hun ham om halsen og kyssede ham, som om det ingen ende ville tage.

"Og hvad har du så drømt?" spurgte hun og klappede hans kind og hage.

"Jeg drømte, jeg gik i det uendelige ad en trang vej gennem en skov og du bestandig langt borte fra mig; undertiden så du dig om efter mig, vinkede til mig og lo, og så var jeg i Himlen. Det er alt!"

De gik nu ud i den åbne køkkendør, der umiddelbart førte ud i det frie, og måtte le, da de så hinanden ind i ansigtet. For Vrenchens højre kind og Salis venstre, der i søvne havde lænet sig op mod hinanden var farvet ganske røde af trykket, mens den anden kinds bleghed blev endnu stærkere ved den kølige natteluft. De gned hinanden ømt på den kolde, blege side af deres ansigter, for at gøre den rød; den friske morgenluft, den beduggede, stille fred, der lå over egnen, den unge morgenrøde gjorde dem glade og selvforglemmende, og især i Vrenchen syntes sorgløshedens venlige ånd at være faret.

"I morgen aften må jeg altså ud af huset," sagde hun, "for at finde mig et andet ly. Men i forvejen ville jeg så gerne kun én eneste gang være rigtig lystig, og det sammen med dig; jeg ville gerne danse rigtig flittigt og hjerteligt med dig et eller andet sted, for den dans i drømmen kan jeg slet ikke få ud af mit hoved."

"I ethvert tilfælde vil jeg være til stede ved det og se, hvor du finder plads, og danse ville jeg også gerne med dig, du allerkæreste barn, men hvor?"

"Der er i morgen kirkefest på to steder ikke meget langt herfra," svarede Vrenchen, "der kender man os ikke og lægger mindre mærke til os; derude ved vandet vil jeg vente på dig, og så kan vi gå, hvorhen vi har lyst for ret at fornøje os én gang, én eneste gang kun! – Men det er sandt, nu falder det mig ind, vi har jo slet ingen penge," føjede hun sørgmodigt til, "så kan der jo ikke blive noget af det."

"Bryd dig ikke om det," sagde Sali, "jeg skal nok bringe penge med."

"Dog ikke af din faders, ikke af de stjålne?"

"Nej, vær kun rolig! Jeg har endnu mit sølvur, det vil jeg sælge."

"Jeg vil ikke råde dig fra det," sagde Vrenchen rødmende, "for jeg tror det blev min død, hvis jeg i morgen ikke kunne danse med dig."

"Det var det bedste, om vi begge kunne dø," sagde Sali, de omfavnede hinanden vemodigt og smerteligt til afsked, men da de gik fra hinanden, lo de dog venligt til hinanden i det sikre håb om den næste dag.

"Men når vil du så komme?" råbte Vrenchen endnu.

"Senest kl. 11," svarede han, "vi vil spise rigtig ordentligt til middag sammen!"

"Godt, godt! kom hellere kl. halv elleve!"

Dog, da Sali allerede var ved at gå, kaldte hun ham endnu engang tilbage, og viste ham et pludselig forandret, rent fortvivlet ansigt.

"Der bliver dog intet af det," sagde hun og græd bitterligt, "jeg har ingen søndagssko mere! Allerede i går måtte jeg tage disse grove på for at kunne komme til byen. Jeg ved ikke hvor jeg skal få sko fra."

Sali stod rådvild og forbløffet.

"Ingen sko!" sagde han, "ja så er der ikke andet for end at du må komme med dem der."

"Nej, nej! med dem kan jeg ikke danse."

"Nu, så må vi købe nogle."

"Hvor, og for hvad?"

"Å hvad, i Seldwyla er der skomagerbutikker nok. Penge skal jeg have på mindre end to timer."

"Men jeg kan dog ikke gå omkring med dig i Seldwyla, og desuden ville pengene ikke slå til til også at købe sko."

"De må, og jeg vil købe skoene og bringe dem med i morgen!"

"Å, du lille nar, dem du køber komme jo ikke til at passe."

"Så giv mig en gammel sko med eller hør, endnu bedre! jeg vil tage mål af dig, det kan dog ikke være hekseri."

"Tage mål! det havde jeg min sandten ikke tænkt på, kom, kom, jeg vil søge efter en snor til dig."

Hun satte sig på ny på skorstenen, trak sin kjole noget tilbage og strejfede skoen af foden, der endnu fra rejsen i går var beklædt med en hvid strømpe. Sali knælede ned og tog mål, så godt han forstod det, idet han omspændte den nydelige fod med snoren pålangs og påtværs og omhyggeligt slog knuder på den.

"Du skomager!" sagde Vrenchen og lo rødmende og venligt ned til ham. Men Sali blev også rød og holdt foden i sin hånd længere end det var nødvendigt, så at Vrenchen med endnu

dybere rødmen trak den tilbage, men endnu en gang heftigt kastede sig om halsen på den forvirrede Sali og kyssede ham, og så sendte ham afsted.

Så snart han var kommet til byen, bragte han sit ur til en urmager, der gav ham seks eller syv gylden for det, og han forekom sig nu rig nok; for han havde, siden han blev voksen, aldrig ejet så mange penge på én gang. Når nu blot dagen var forbi og søndagen begyndt, tænkte han, så kunne han for disse penge købe sig den lykke, han lovede sig af dagen; for om der end efter i morgen kom et i overmorgen, der ragede des mørkere og mere ubekendt i vejret, så vandt dog den længselsfuldt attråede fornøjelse derved kun en sælsommere og mere forhøjet glans. Imidlertid fik han dog tiden nogenlunde til at gå, idet han opsøgte et par sko til Vrenchen, og det var ham den morsomste handel, han nogensinde havde sluttet. Han gik fra én skomager til en anden, lod sig alle de kvindesko forevise, som der fandtes, og endelig købte han sig et par fine og lette sko, så smukke, som Vrenchen endnu aldrig havde set nogen. Han skjulte skoene under sin vest og lagde dem den øvrige del af dagen ikke mere fra sig; han tog dem endog med i sengen og lagde dem under sin hovedpude. Da han havde set sin elskede den dag og igen skulle se hende den næste dag, så sov han fast og roligt, men var ganske tidligt vågen og begyndte at gøre sin tarvelige søndagsstads i stand og at pudse den op, så godt det lod sig gøre. Det var hans moder påfaldende, og hun spurgte forundret, hvad han havde for, da han allerede i lang tid ikke havde klædt sig så omhyggeligt på. Han svarede, at han også engang ville gå ud på landet og se sig en smule om, han blev syg af bestandig at sidde hjemme i dette hus.

"Det er mig i den senere tid et mærkeligt levned," knurrede faderen.

"Lad ham kun gå," indvendte moderen, "han har måske godt af det, det er jo en jammer, som han ser ud."

"Har du lommepenge til turen," sagde den gamle, "hvorfra har du dem?"

"Jeg behøver ingen," sagde Sali.

"Der har du en gylden," sagde den gamle og kastede den hen til ham. "Du kan gå ind i værtshuset i landsbyen og spise den op der, for at de ikke skal tro, vi er alt for ilde farne her."

"Jeg vil ikke til landsbyen og behøver ikke gyldenen, behold den kun!"

"Så kan du sige, du har set den, den er for god til dig, dit tossefår!" råbte Manz og stak sin gylden i lommen igen.

Men hans kone, som ikke forstod, hvorfor hun den dag var så vemodig og rørt på sin søns vegne, bragte ham et stort sort mailandsk halstørklæde med rød rand, som hun kun sjældent havde haft på, og han allerede tidligere gerne havde villet have. Hun bandt det om halsen på ham og lod de lange snipper flyve frit; han satte også for første gang i et anfald af landlig stolthed skjortekraven, som han ellers altid bøjede ned, ærbart og mandigt i vejret til op over ørene, og begav sig så med sine sko i brystlommen allerede lidt efter syv på vejen. Da han gik ud af stuen, påtrængte en underlig følelse sig ham, han måtte give begge sine forældre hånden, og på gaden så han sig endnu engang om efter huset.

"Jeg begynder at tro, at knægten løber efter et eller andet fruentimmer," sagde Manz, "det manglede os blot."

Konen sagde: "Gud give, han måtte gøre sin lykke! Det ville være godt for den stakkels dreng!"

"Rigtigt," sagde manden, "det vil ikke fejle. Det ville blive en himmerigslykke, om han kunne blive så lykkelig at få en med sådan et mundlær som dit; det ville være godt for det stakkels dengsebarn! Naturligvis!"

Sali rettede først sin gang ned mod floden, hvor han ville vente på Verena; men undervejs skiftede han bestemmelse og gik lige til landsbyen for at afhente hende i selve huset, da det varede ham for længe til halv elleve.

"Hvad angår folk dér dig!" tænkte han. "Ingen hjælper os, og jeg går i mit lovlige ærinde og er ikke bange for nogen."

Så trådte han uventet ind i Vrenchens kammer, og lige så uventet fandt han hende allerede fuldkommen påklædt og smykket sidde der og vente på, at tiden skulle være så vidt fremme, at hun kunne gå; kun skoene havde hun ikke endnu. Men Sali stod med åben mund midt i værelset, da han så pigebarnet, så smuk så hun ud. Hun havde kun en simpel kjole på af blåfarvet lærred, men den var frisk og ren og sad smukt om det smækre liv. Derover havde hun et snehvidt musselinshalstørklæde, og det var hele dragten. Det brune krøllede hår var smukt ordnet, og de ellers så vilde lokker lå nu glat og nydeligt om hovedet; da Vrenchen allerede i flere uger næsten ikke var kommet ud af døren, så var hendes farve blevet finere og mere gennemsigtig, og det tillige af kummer; men ind i dette gennemsigtige gød nu kærlighed og glæde en rødmen efter den anden, og i brystet bar hun en smuk blomsterbuket af rosmarin, roser og prægtige asters. Hun sad ved det åbne vindue og indåndede stille og elskeligt den friske,

gennemsolede morgenluft; men da hun så Sali komme, strakte hun begge de smukke arme, der var blottet fra albuen af, ud imod ham og råbte:

"Hvor du dog har gjort ret i at komme allerede nu og herhen! Men har du skoene med til mig? Virkelig? Så står jeg ikke op, før jeg har dem på!"

Han tog de længselsfuldt ventede op af brystlommen og gav dem til den begærlige, smukke pige; hun slyngede de gamle fra sig, smuttede i de ny, og se! de passede særdeles godt. Først nu rejste hun sig fra stolen, vuggede sig i de nye sko og gik ivrigt op og ned nogle gange. Hun trak sin lange blå kjole noget tilbage og beskuede med velbehag de røde uldsløjfer, der prydede skoene, mens Sali uophørligt betragtede den fine, yndige skikkelse, som der, urolig i sin elskværdige glæde, bevægede sig frem og tilbage foran ham.

"Du ser på min buket," sagde Vrenchen, "har jeg ikke fået en smuk en plukket sammen? Du må vide, det er de sidste blomster, som jeg har kunnet finde i denne udørk. Et sted var der endnu en rosenkop; et andet endnu en asters, og som de nu er bundet sammen, skulle man ikke se på dem, at de er søgt sammen fra undergang og ruin. Men nu er det tid, at jeg kommer afsted: ikke en blomst mere i haven, og huset er også tomt!"

Sali så sig om og lagde nu først mærke til, at alt rørligt gods, der havde været tilbage, var bragt bort.

"Du arme Vrenchen!" sagde han, "har de allerede taget alt bort fra dig?"

"I går," svarede hun, "har de hentet det, alt, hvad der lod sig flytte fra stedet, og knap efterladt mig mere end min seng. Men

den har jeg også straks solgt, og nu har jeg også penge, se!"

Hun hentede nogle ny skinnende dalerstykker op af sin kjolelomme og viste ham dem.

"Med dem," fortsatte hun, "sagde vajsenhusforstanderen, der også var her, skulle jeg søge mig tjeneste i byen, og endnu i dag begive mig på vejen."

"Der er da heller ikke det ringeste mere tilbage," sagde Sali, efter at han havde kigget ind i køkkenet, "jeg ser ingen pind brænde, ingen pande, ingen kniv. Har du da heller ikke spist noget i morges?"

"Ingenting," sagde Vrenchen, "jeg havde kunnet hente mig noget, men jeg tænkte, jeg hellere ville beholde min appetit, for at kunne spise rigtig meget sammen med dig, for jeg glæder mig så meget til det, du tror ikke, hvor jeg glæder mig!"

"Når jeg blot turde røre ved dig," sagde Sali, "så ville jeg vise dig, hvordan jeg er til mode, din søde, søde lille tingest!"

"Nej tak, du ville fordærve min stads, og når vi skåner blomsterne en smule, så kommer det tillige mit stakkels hoved til gode, som du plejer at bringe i en smuk orden."

"Så kom! Nu vil vi rømme pladsen."

"Endnu må vi vente, til sengen bliver hentet; for så lukker jeg det tomme hus og kommer ikke mere tilbage hertil. Min bylt giver jeg den kone, der har købt sengen, at gemme."

De satte sig da overfor hinanden og ventede; bondekonen kom snart, en firskåren kone med et dygtigt mundtøj; hun havde en karl med sig, som skulle bære sengen. Da denne kone så Vrenchens elsker og pigen selv i hendes pynt, spærrede hun mund og øjne op, satte armene i siden og skreg:

"Ih, ser man ret! Vrenchen! du har jo ingen nød! du har besøg og er så fin som en prinsesse."

"Men hvad skal vi vædde," sagde Vrenchen og smålo venligt, "I gætter knap, hvem det er?"

"Ih, jeg tænker, det er Sali Manz. Bjerg og dal kommer ikke sammen, siger man, men folk nok. Men tag dig dog i agt, barn og tænk, hvordan det er gået jeres forældre."

"Å, det har drejet sig, og alt er blevet godt," svarede Vrenchen smilende og venligt meddelsom, ja næsten nedladende, "se, Sali er min brudgom!"

"Din brudgom! hvad siger du?"

"Jo, og han er en rig herre, han har vundet hundredetusind gylden i lotteriet! Tænk engang!"

Konen gjorde et spring, slog ganske forskrækket hænderne sammen og råbte: "Hundr – hundredetusind gylden!"

"Hundredetusind gylden," forsikrede Vrenchen alvorligt.

"Du herre min Gud! men det er ikke sandt, du lyver, barn!"

"Nu, tro hvad I vil!"

"Men når det er sandt, og du gifter dig med ham, hvad vil I så gøre med pengene? Vil du virkelig blive en fornem frue?"

"Forstår sig, om tre uger holder vi vort bryllup."

"Å gå væk! Hvilken styg løgnerske du er!"

"Han har allerede købt sig det smukkeste hus, man kan tænke sig, i Seldwyla med en stor have og et vinbjerg; I må også besøge mig, når vi har indrettet os der, jeg regner med det."

"Å kom mig ikke med sådan noget, lille djævleheks som du er!"

"I skal se, hvor smukt der er! Den dejligste kaffe skal jeg der opvarte jer med og fin æggekringle med smør og honning."

"Ih din hekseunge – tro mig jeg skal komme!" råbte konen med lystne miner; munden løb i vand på hende.

"Men kommer I ved middagstid og er træt af at sidde på torvet, så skal en kraftig kødsuppe og et glas vin bestandig stå parat til jer."

"Det skal smage."

"Og på noget sukkergodt eller kringler til børnene skal det heller ikke komme an."

"Jeg får allerede appetit."

"Et net lille tørklæde eller en rest silketøj eller et kønt gammelt bånd til jeres skørter eller et stykke tøj til et nyt forklæde vil nok også være at finde, når vi engang mønstrer mine kister og æsker i en fortrolig stund!"

Konen drejede sig om på hælen og rystede jublende sine skørter.

"Og når jeres mand kunne gøre en fordelagtig forretning med et stykke jord eller et stykke kvæg og han skulle mangle pengene, så ved I, hvor I skal banke på. Min kære Sali vil være glad ved altid at kunne anbringe en slump rede penge sikkert og fornøjeligt. Jeg selv vil vel også nok have en sparepenge til hjælp for en fortrolig veninde."

Nu var det ude med konen, hun sagde rørt:

"Jeg har altid sagt det, at du var et rigtigt godt barn. Gud Herren vil lade det gå dig godt til evindelig tid og signe dig for hvad du gør for mig."

"Men til gengæld forlanger jeg også, at I skal mene det godt med mig."

"Det kan du til hver tid forlange af mig!"

"Og at I altid først bringer mig og tilbyder mig jeres varer, hvad enten det er træfrugt eller kartofler eller grønt, før I går på torvet med dem, for at jeg kan være sikker på at have en rigtig bondekone ved hånden, som jeg kan stole på. Hvad en anden giver jer for varerne, det vil jeg ganske vist også med største glæde give, I kender mig jo! Å, der gives ikke noget bedre end når en velhavende købstadskone, der sidder så rådvild inden sine fire vægge og dog trænger til så mange ting, og en retskaffen ærlig kone på landet, der har erfaring i alt, hvad rigtigt og urigtigt er, har et godt og varigt venskab med hinanden! Det kommer en til gavn i de hundrede tilfælde, i glæde og sorg, ved fadderstads og bryllupper, når børnene går i skole og bliver konfirmerede, når de kommer i lære og når de skal ud blandt fremmede! Ved misvækst og oversvømmelse, ved ildebrand og haglvejr, som Gud bevare os for!"

"Som Gud bevare os for!" sagde den gode kone hulkende og tørrede øjnene i sit forklæde; "hvilken en forstandig og dybsindig lille brud du dog er! Ja, dig vil det gå godt, ellers var der ingen retfærdighed i verden! Smuk og proper og klog og vis er du, arbejdsom og behændig til alle ting; ingen er finere og bedre end du hverken i landsbyen eller udenfor den, og den, som får dig, han må tro, han er i Himmerig, eller han er en skælm og skal få med mig at gøre. Hør Sali! pas nu på, at du er ret artig mod min Vrenchen, ellers skal du høre fra mig, du søndagsbarn, som skal plukke en sådan lille rose."

"Så tag nu også her min bylt med, som I lovede mig, og gem den til jeg lader den hente. Måske kommer jeg selv i min vogn og henter den, hvis I ikke har noget imod det! En skål mælk vil I

så ikke nægte mig og en smuk mandelkage skal jeg nok selv bringe med til det."

"Dit pokkers barn, giv kun bylten hid!"

Verena læssede da ovenpå de sammenbundne sengeklæder, som konen allerede havde på hovedet, en lang sæk, i hvilken hun havde stoppet sine ejendele og sit gamle kram, så at den stakkels kone nu stod med et helt vaklende tårn på hovedet.

"Det bliver mig dog næsten for tungt på én gang," sagde hun, "kunne jeg ikke ta'e det i to hold?"

"Nej, nej, vi må nu øjeblikkeligt gå, vi har en lang vej og fornemme slægtninge at besøge, som nu først har vist sig, da vi er rige. I ved jo, hvordan verden er."

"Jeg ved det nok! så i Guds navn og tænk på mig i din herlighed!"

Bondekonen drog afsted med sin tårnbylt, møjsomt bevarende ligevægten, og bag hende gik den lille karl, der havde stillet sig ind i Vrenchens engang broget malede seng, og stemmet hovedet mod dens med blegnede stjerner bedækkede himmel og der nu som en anden Samson greb om de to forreste nydeligt udskårne søjler, der bar denne himmel. Da Vrenchen støttet til Sali, så efter dette optog, og så det vandrende tempel mellem træerne, sagde hun:

"Det ville endnu kunne blive til et smukt lille lysthus, når man plantede den seng i en have, satte et lille bord og en bænk derind og såede slyngplanter rundt om den. Ville du sidde med mig derinde, Sali?"

"Ja Vrenchen, især når slyngplanterne var vokset op om den."

"Hvorfor står vi her endnu?" sagde Verena, "vi har ikke mere at vente efter."

"Så kom og luk huset! hvem vil du så give nøglen til?"

Vrenchen så sig om.

"Her på hellebarden vil vi hænge den; den har været over hundrede år her i huset, det har jeg ofte hørt fader sige, nu står den der som dets sidste vogter."

De hang den rustne husnøgle på en af de rustne takker på det gamle våben, opad hvilket bønnerne rankede sig, og gik bort. Men Vrenchen blev blegere og holdt en stund hånden for øjnene, så at Sali måtte føre hende, til de var kommet en snes skridt bort. Hun så sig ikke tilbage.

"Hvor går vi nu først hen?" spurgte hun.

"Vi vil gå ordentlig ind i landet," svarede Sali, "hvor vi kan more os hele dagen, vi vil ikke haste for stærkt og hen ad aften vil vi da nok finde en danseplads."

"Godt!" sagde Vrenchen, "den hele dag vil vi blive sammen og gå, hvorhen vi har lyst. Men nu er jeg rent dårlig, vi vil straks i næste landsby drikke kaffe."

"Forstår sig," sagde Sali, "lad os blot komme ud af landsbyen her."

Snart var de i fri mark og gik stille ved siden af hinanden gennem græsset. Det var en smuk søndagmorgen, ingen sky på himlen; bakkerne og skovene var overtrukket med et fint tågevæv, der gjorde egnen mere højtidelig og hemmelighedsfuld, og fra alle sider tonede kirkeklokkerne, fra den ene side en rig menigheds harmonisk dybe klokkespil, fra den anden side en lille fattig flækkes to små svadsige sangklokker. Det elskende par tænkte ikke på, hvad der skulle ske, når denne dag var til ende og hengav sig udelukkende til den stumme glæde, der giver sig tilkende i det frie lykkelige

åndedrag; smukt klædte og frie som de var, vandrede de ind i søndagen som to lykkelige, der har ret og brev på, at de tilhører hinanden. Enhver tone og ethvert fjernt råb, der døde hen i søndagsstilheden, klang skælvende igennem deres sjæle; for kærligheden er en klokke, der giver genlyd af det fjerneste og ligegyldigste og forvandler det til en særegen musik. Omendskønt de var sultne, syntes den halve times vej til den næste landsby dog kun en springvej og de trådte tøvende ind i værtshuset ved indgangen til byen. Sali bestilte en god frokost, og mens den blev lavet i stand, så de ganske tavse og stille på den ordentlige og venlige husholdning i den store gæstestue. Værten var tillige bager; det frisk bagte brød duftede behageligt gennem hele huset og alt slags brød blev båret ind i tæt fyldte kurve, da folkene efter kirken hentede deres hvedebrød eller drak deres morgendrikke her. Værtinden, en net og renlig kone, pudsede og pyntede tålmodigt og venligt sine børn, og så snart hun slap et af dem løs, kom det straks fortroligt løbende hen til Vrenchen og fortalte om alt, hvad det var glad eller stolt over. Da nu den stærke duftende kaffe kom, satte de to unge folk sig undselige ned ved bordet som om de var budt til gæst der. De opmuntrede dog snart hinanden og hviskede beskedent, skønt lyksaligt til hinanden; o, hvor smagte den gode kaffe den atter opblomstrende Vrenchen godt, og nu den fede fløde, de friske, endnu varme små brød, det gode smør og honningen, æggekagen og hvad der endnu var for lækkerbiskener dér! Det smagte hende, fordi hun tillige så på Sali, og hun spiste så fornøjet, som om hun havde fastet et helt år. Desuden glædede hun sig over de fine tallerkener og over sølvskeerne til kaffen; for værtinden syntes at holde dem for retskafne folks børn, som

man måtte opvarte anstændigt, og satte sig også af og til hen at snakke med dem, og begge gav de hende forstandige svar, hvad hun vel kunne lide. Den gode lille Verena blev så usikkert til mode, at hun ikke vidste, om hun helst igen ville ud i det frie for alene med sin elskede at strejfe om i mark og skov, eller om hun hellere ville blive i den hyggelige stue for i det mindste nogle timer igennem at kunne drømme sig hjemme i statelige omgivelser. Dog Sali lettede hende valget, idet han ærbart og travlt formanede til opbrud, ret som havde de et bestemt og vigtigt mål at nå.

Værtinden og værten ledsagede dem ud af døren og tog på grund af deres smukke væsen trods deres knappe kår, som tydeligt skinnede igennem, den hjerteligste afsked fra dem, og det stakkels unge pigebarn sagde farvel med den nydeligste levemåde af verden og vandrede med smuk og adstadig gang derfra. Og selv da de igen var i det frie og trådte ind i en egeskov, der var en hel mil lang, gik de endnu på denne måde ved siden af hinanden, fordybede i behagelige drømme, som kom de ikke fra kivagtige og jammerfuldt tilintetgjorte hjem, men var gode folks børn, der spadserede sammen med det smukkeste fremtidshåb. Vrenchen lod i dybe tanker sit hoved synke ned mod sit blomstersmykkede bryst, og gik omhyggeligt løftende sin kjole over den glatte fugtige skovbund; Sali derimod gik rank, raskt og eftertænksomt, med øjnene fæstede på de stærke egestammer, ligesom en bonde, der overlægger, hvilke træer det er ham fordelagtigst at fælde. Endelig vågnede de af disse frugtesløse drømme, så på hinanden og opdagede, at de endnu bestandig gik med den holdning, i hvilken de havde forladt værtshuset; så rødmede de og lod sørgmodigt hovedet

hænge. Men ungdommen vil rase: skoven var grøn, himlen blå og de alene i den vide verden, og de overlod sig snart til denne følelse. Dog blev de ikke længe mere alene, da den skønne skovsti snart oplivedes af spadserende grupper af unge mennesker så vel som af enkelte par, der med skæmt og sang forkortede sig tiden til kirken. Thi folk på landet har lige så godt deres udsøgte promenader og lystskove som de, der bor i byen, kun med den forskel, at de ikke koster noget på vedligeholdelsen og dog har dem endnu smukkere; de spadserer ikke blot med en særegen sans for søndagen gennem deres blomstrende og modnende marker, men de foretager de smukkeste spadsereture gennem skove og langs grønne høje, sætter sig også ned snart på en yndig bakke med vid udsigt, snart ved en skovrand, og lader deres sange lyde, og lader den skønne ensomhed indvirke behageligt på sig; og da de åbenbart ikke gør dette som pønitense, men for deres fornøjelse, så tør man vel antage, at de har sans for naturen også uden hensyn til dens nytte. Altid brækker de nogle grønne grene af, unge fyre så godt som gamle bedstemødre, der opsøger deres ungdoms gamle veje, og selv stive landmænd i deres bedste forretningsår, skærer sig gerne en slank kvist af, når de går gennem en skov, og skaller bladene af, dog således at de for enden lader en grøn dusk blive stående. Sådan en vånd bærer de da som et scepter foran sig, og når de træder ind i en amtsstue eller et kancelli, så stiller de kvisten ærbødigt i en krog, men glemmer heller aldrig selv efter de alvorligste forhandlinger at tage den pænt med igen og bringe den ubeskadiget med hjem, hvor det endelig bliver den yngste søn tilstedet at ødelægge den. Hvorfor gør de dette?

Da Sali og Verena så de mange spadserende, så lo de indvendigt og glædede sig over også at være et par, men smuttede ind tilside på snævrere skovstier, hvor de tabte sig i dyb ensomhed. De opholdt sig, hvor det behagede dem, gik videre og hvilede atter, og som ingen sky stod på den rene himmel, således forstyrrede heller ingen sorg i disse timer deres sind; de glemte, hvorfra de kom og hvorhen de gik og bar sig så pænt og ordentligt ad, at trods al Vrenchens glade og bevægede munterhed hendes simple, nydelige dragt forblev så frisk og uforstyrret, som den fra begyndelsen af havde været. Sali teede sig på turen ikke som en tyveårig ung karl eller som sønnen af en ødelagt krovært, men som om han var nogle år yngre og meget velopdragen, og det var næsten komisk som han bestandig kun så på sin fine lystige Vrenchen og var lutter ømhed og agtelse og omhu. For de stakkels unge mennesker måtte på denne ene dag, der var dem forundt, gennemleve alle kærlighedens arter og stemninger og såvel indhente den større tilbageholdenheds spildte periode som foregriber den lidenskabelige slutning med hengivelsen af deres liv.

Således gik de sig atter sultne, og var glade ved fra højden af et skyggerigt bjerg at se en landsby glimre i sollyset, hvor de straks ville holde middag. De steg rask ned, men betrådte så med lige så megen sømmelighed og anstand dette sted, som det foregående. Der var ingen ad den vej, der kunne kende dem; for Vrenchen især var i de sidste år slet ikke kommet mellem folk og endnu mindre til andre landsbyer. Derfor tog de sig ud som et muntert ærbart par, der går i et eller andet magtpåliggende ærinde. De gik ind i det første værtshus i byen, hvor Sali bestilte et rigeligt måltid; et eget bord blev dækket

søndagsmæssigt for dem, og de sad atter stille og beskedne ved der og betragtede de smukke tavlede vægge af bonet nøddetræ, den landlige, men blanke og mægtige buffet af samme træsort og de klare hvide gardiner for vinduerne. Værtinden trådte godmodigt hen til dem og satte en tallerken fuld af friske blomster på bordet.

"Til suppen kommer," sagde hun, "kan I, hvis I har lyst til det, foreløbigt mætte jeres øjne på blomsterne. Så vidt man kan se, er I, hvis det ellers er tilladt at spørge, et ungt brudepar, der skal til byen for i morgen at lade sig vie?"

Verena blev rød og vovede ikke at se op, Sali sagde heller ikke noget, og værtinden vedblev:

"Nu, I er ganske vist begge to unge nok, men ung gift lever længe, siger man undertiden, og I ser i det mindste smukke og brave ud og behøver ikke at skjule jer for nogen. Ordentlige folk kan lægge dygtigt op, når de kommer sammen så unge og er flittige og tro. Men det må man rigtignok være, for tiden er kort og dog lang, og der kommer mange, mange dage. Ja, ja, de er smukke nok, og morsomme med, når man holder godt hus med dem! Tag mig det ikke ilde op, men det glæder mig at se på jer, sådan et kønt ungt par som I er."

Opvartningspigen bragte suppen, og da hun hørte slutningen af disse ord og hellere selv havde skullet giftes, så så hun skævt til Verena, der efter hendes mening skulle gå den af hende så forønskede vej. I stuen ved siden af gav denne uelskværdige person sin misstemning frit løb, og sagde til værtinden, som havde noget at gøre dér, så højt, at man kunne høre det:

"Der har vi da igen noget rigtigt landstrygerpak, der, som det går og står, løber til byen og lader sig vie uden en hvid, uden venner, uden udstyr og uden anden udsigt end armod og tiggeri! Hvad skal det blive til, når sådanne tingester gifter sig, der endnu ikke kan tage deres livstykke på alene og ikke engang kan koge en suppe. Ja den kønne unge fyr må jeg beklage, han er kommet godt op at køre med det lille barnefjæs!"

"Tys! vil du tie stille, din ondskabsfulde tøs!" sagde værtinden, "på dem får ingen lov at sige noget. Det er vist rigtigt ordentlige unge folk fra bjergene, hvor fabrikkerne er; tarveligt er de klædt, men renligt, og når de kun holder af hinanden og gør sig umage, så kan de komme videre end du med din ondskabsfulde mund! Du kan sandelig vente længe endnu, før én frier til dig, når du ikke er elskværdigere end nu, din eddikebryggertøs!"

Således nød Vrenchen alle en bruds glæder, når hun rejser til bryllup: en god fornuftig kones velvillige tiltale og opmuntring, en giftesyg og ondskabsfuld persons misundelse, der af ærgrelse roste og beklagede hendes brudgom, og et lækkert middagsmåltid ved den elskedes side. Hendes ansigt glødede som en rød nellike, hendes hjerte bankede; men hun spiste og drak ikke des mindre med god appetit og var kun så meget des artigere mod opvartningspigen, men kunne ikke lade være på samme tid at se så ømt på Sali og hviske således med ham, så at han blev rent tummelumsk i hovedet. De sad imidlertid længe og i al mag til bords, ret som om de tøvede og skyede at komme ud af det kære selvbedrag. Værtinden bragte sødt bagværk til dessert, og Sali bestilte finere og stærkere vin til det, der løb som ild gennem Vrenchens årer, da hun drak en smule af den;

men hun tog sig i agt, nippede kun undertiden til den og så så tugtig og undselig ud som en virkelig brud. Halvt spillede hun af skælmeri denne rolle og af lyst til at prøve, hvordan man udførte den, halvt var hun virkelig således til mode og af beklemthed og hed kærlighed var hendes hjerte nær ved at briste, så at det blev hende for trangt indenfor de fire vægge og hun ytrede ønsket om at gå.

Det var som havde de sky for på ny at være så afsides og alene på vejen, for de gik som efter en stiltiende aftale videre ad landevejen midt imellem alle andre folk og så hverken tilhøre eller til venstre. Men da de var ude af landsbyen og gik hen imod den næste, hvor kirkefesten var, så hang Vrenchen sig ved Salis arm og hviskede med skælvende stemme:

"Sali! hvorfor skulle vi ikke have hinanden og være lykkelige?"

"Jeg ved heller ikke hvorfor!" svarede han og fæstede sine øjne på det milde efterårssollys, der lagde sit væv hen over markerne, og han måtte tvinge sig selv og fortrak ansigtet ganske besynderligt.

De stod stille for at kysse hinanden; men der viste sig folk og de lod være og gik videre. Den store landsby, i hvilken festen var, var allerede fuld af liv og lystighed; ud fra det anselige gæstgiversted lød en pragtfuld dansemusik, da de unge mennesker allerede ved middagstid havde begyndt at danse, og på pladsen foran værtshuset var et lille marked indrettet, bestående af nogle borde med sukkergodt og fintbrød og et par boder med flitterstads, om hvilke der stod en trængsel af børn og af dem af de yngre, der af mangel på råd måtte nøjes med synet. Sali og Vrenchen trådte også hen til disse herligheder og lod deres øjne flyve hen over dem; for de holdt begge to hånden

i lommen og hver af dem ønskede at forære den anden noget, da de for første og eneste gang var med hinanden til markeds; Sali købte et hus af peberkage, der var smukt hvidtet med smeltet sukker, på hvis grønne tag der sad hvide duer og ud af hvis skorsten en lille amor kiggede som skorstensfejer; i de åbne vinduer omfavnede pluskindede mennesker med små bitte røde munde hinanden, og kyssede hinanden højst inderligt, da den praktiske maler med én klat havde gjort to munde på én gang, der således flød over i hinanden. Små sorte punkter forestillede muntre øjne. På den rosenrøde port stod følgende vers at læse:

> Træd ind i mit hus, min elskte!
> Dog først det budskab fornem:
> Med kys alene der regnes
> og tælles i dette vort hjem.
>
> Og bruden sagde: Min elskte!
> Jeg sporer ingen skræk.
> Alt har jeg overvejet
> Og dig jeg følger kæk.
>
> Ja når jeg det ret betænker,
> jeg derfor med dig gik:
> Nu! så spadserer ind da
> og øver husets skik.

En herre i en blå kjole og en dame med et meget svulmende bryst, der var malet til højre og venstre på muren, komplimenterede overensstemmende med disse vers hinanden ind i huset. Vrenchen forærede til gengæld Sali et hjerte, på hvis ene side der var klæbet en lille seddel med disse ord:

En mandelkærne nok så sød i hjertet skjuler sig,
dog sødere end mandlen er min kærlighed til dig.

Og på den anden side:

Når du har hjertet spist, så glem ej ordet, som her står:
mit brune øje brister, før min kærlighed forgår.

De læste ivrigt disse vers, og aldrig er noget rimet og trykt blevet fundet skønnere og følt dybere end disse peberkagedeviser; de antog det, de læste, for skrevet med særlig hentydning til dem; så godt syntes det at passe på dem.

"Ak!" sukkede Verena, "du forærer mig et hus! Jeg har også foræret dig et og det det sande; for vort hjerte er nu vort hus, hvori vi bor, og vi bære jo hele vort hus om med os, som sneglene. Andet har vi ikke."

"Men så er vi to snegle, af hvilke den ene bestandig bærer den andens hus," sagde Sali, og Vrenchen svarede: "Så meget desto mindre tør vi nu gå fra hinanden, for at enhver af os kan blive i nærheden af sit hjem!"

Men det vidste de ikke, at de nu i deres samtale sagde lige så dybsindige og vittige ting, som stod at læse på de i så mange slags former bagte peberkager, og de vedblev at studere denne søde, simple kærlighedslitteratur, der lå udbredt for dem og særligt var klæbet på mangfoldige udsmykkede små og store hjerter. Alt forekom dem skønt og mærkværdigt træffende, og da Verena på et forgyldt hjerte, der var overspændt med strenge som en lyre, læste: *Mit hjerte er som strengelegens strenge; rører man det stærkt, så toner det længe!* blev hun så musikalsk til mode, at hun troede at kunne høre sit eget hjerte klinge. Et napoleonsbillede var der med, men også det måtte bære en

forliebt devise, for der stod skrevet derpå: *Napoleon var en tapper helt, hans sværd var stål, hans hjerte ler; en rose er min elsktes sværd, men hendes hjerte tro som stål.*

Mens de nu begge syntes fordybet i denne læsning, tog de hver for sig lejligheden i agt til at gøre et hemmeligt indkøb. Sali købte Verena en forgyldt lille ring med en grøn sten af glas, og Verena til Sali en ring af sort gemsehorn, i hvilken en gylden forglemmigej var indlagt. Sandsynligvis havde de samme tanke: den at give hinanden disse fattige tegn ved adskillelsen.

Mens de fordybede sig i disse ting, glemte de i den grad alt, at de ikke bemærkede, hvorledes lidt efter lidt en vid ring havde dannet sig om dem af folk, der betragtede dem opmærksomt og nysgerrigt. For da mange unge karle og piger fra deres egen landsby var tilstede her, var de blevet kendt, og alle stod nu i nogen afstand rundt om dem og så med forundring på det net klædte par, der i andægtig inderlighed syntes at glemme verden rundt omkring dem. "Ih se!" hed det, "det er jo Verena Marti og Sali fra Seldwyla! De har jo nok så smukt affundet og forbundet sig med hinanden! Og hvilket venskab, hvilken ømhed! Se, se! Hvad mon de vil gribe til?"

Disse tilskueres forundring var en ganske sælsom blanding af medlidenhed med ulykken, af foragt for forældrenes slethed og forfald og af misundelse over parrets enighed og lykke; de syntes jo nemlig at være forelskede og fortabte i hinanden på en ganske usædvanlig, næsten fornem måde, og ved denne hensynsløse hengivelse og selvforglemmelse at være ligeså fremmede for deres rå bysbørn som ved deres armod og forladthed. Da de derfor endelig vågnede op og så sig om, stirrede gabende ansigter dem i møde fra alle sider, ingen hilste

dem, og de vidste ikke, om de skulle hilse nogen, og denne legenfremmed og uvenlighed var fra begge sider mere forlegenhed end hensigt. Verena blev bange og hed, bleg og rød; men Sali tog hende ved hånden og førte det stakkels barn bort, som villigt fulgte ham med sit hus i hånden, endskønt trompeterne i værtshuset skingrede lystigt og Verena så gerne ville danse.

"Her kan vi ikke danse!" sagde Sali, da de havde fjernet sig noget, "vi ville her kun have liden glæde af det!"

"Det er sandt," sagde Verena sørgmodigt, "det bliver også det bedste, at vi helt opgiver det, og at jeg ser, hvor jeg kan blive anbragt!"

"Nej," råbte Sali, "du skal nok komme til at danse, jeg har jo bragt dig skoene til det. Vi vil gå hen, hvor de fattige folk har deres lystighed; til dem hører vi også nu, der vil de ikke foragte os; i Paradishaven bliver der altid danset, når der er kirkefest, og derhen vil vi gå, der kan du til nød også overnatte."

Vrenchen fo'r sammen ved den tanke, nu for første gang at skulle sove på et fremmed sted, dog fulgte hun viljeløs sin fører, der nu var alt, hvad hun havde i verden. Paradishaven var et smukt beliggende værtshus ved en ensom bjergskråning, der havde vid udsigt over landet, men i hvilken på sådanne festdage kun fattigfolk, børn af ganske små bønder og daglejere, ja endog al slags landstrygerfolk tog ind. For hundrede år siden var det som lille landsted blevet bygget af en rig særling, efter hvem ingen mere ville bo der, og da pladsen ellers ikke var at bruge til noget, så forfaldt det underlige landsted og kom til sidst i hænderne på den vært, der nu havde sit krohold der. Navnet og de enkeltheder i bygningen, der svarede dertil, var

dog blevet ved huset. Det bestod kun af en stueetage, over hvilken der var hygget en stor åben sal, hvis tag i de fire hjørner blev båret af sandstensfigurer, som forestillede de fire ærkeengle og var helt forvitrede. På tagets gesims sad rundtomkring små musicerende engle med tykke hoveder og maver, der spillede triangel, violin, fløjte, cymbel og tamburin, alt ligeledes af sandsten, og instrumenterne havde oprindeligt været forgyldte. Loftet indvendig såvel som salens brystværn og husets øvrige murværk var dækket med halvt udviskede frescomalerier, der forestillede lystige engleskarer og syngende og dansende helgener. Men alt var utydeligt som en drøm og tilmed overspundet med vinranker, og blå modnende druer hang overalt i løvet. Rundt om huset stod vilde kastanjetræer, og de stærke knortede rosenbuske, der her voksede på deres egen hånd uden pleje, stod rundt omkring i så forviltret en uorden som ellers kun hyldetræer. Den åbne svale gjorde tjeneste som dansesal; da derfor Sali med Verena kom der henad, så de allerede langt borte parrene dreje sig under det åbne tag, og rundt om huset drak og larmede en mængde lystige gæster. Vrenchen, der gik andægtigt og vemodigt og bar på sit kærlighedshus, lignede en hellig kirkepatronesse på gamle billeder, der på sin hånd holder modellen til en domkirke eller et kloster, hun har indviet; men af den fromme vielse, der lå hende på sinde, kunne der ikke blive noget. Dog, da hun hørte den vilde musik, der tonede ned fra den åbne svale, glemte hun sin sorg, og forlangte endelig ikke andet end at danse med Sali. De trængte sig frem gennem gæsterne, der sad foran huset og i stueetagen, prakkere fra Seldwyla, der gjorde en billig tur ud på landet, fattigfolk fra alle kanter, steg opad

trappen, og drejede sig straks rundt i en vals uden at vende øjnene et sekund bort fra hinanden. Først da valsen var til ende, så de sig om; Vrenchen havde trykt sit hus fladt og brækket det over og ville netop til at blive bedrøvet over det, da hun blev endnu mere forskrækket over den sorte spillemand, i hvis nærhed de befandt sig. Han stod på en bænk, der stod på et bord, og så så sort ud som sædvanlig; kun havde han den dag stukket en grøn grandusk i sin hat; ved sine fødder havde han en flaske rødvin og et glas stående, som han aldrig stødte om, skønt han uafbrudt stampede med benene, når han spillede, og således virkelig udførte en slags æggedans. Ved siden af ham sad der endnu et smukt og sørgmodigt ungt menneske med et valdhorn, og en pukkelrygget stod og spillede bas. Sali blev også forskrækket, da han så spillemanden; men denne hilste på det venligste og råbte:

"Jeg havde nok en anelse om, at jeg engang kom til at spille op for jer. Så gør jer kun en rigtig glad aften, I kærestefolk, og gør mig besked!"

Han bød Sali det fulde glas, og Sali drak og gjorde ham besked. Da spillemanden så hvor forskrækket Vrenchen var, søgte han at tale hende venligt til og sagde adskillige næsten indtagende ord i spøg, for at få hende til at le. Hun blev da på ny opmuntret, og nu var de glade ved at have en bekendt og på en måde at stå under spillemandens særlige beskyttelse. De dansede nu uden ophør, glemmende sig selv og verden i den drejen, syngen og larmen, der støjede i og udenfor huset og som fra bjerget af lød langt ud i egnen, der efterhånden indhyllede sig i efterårsaftenens sølvdunst. De dansede til det blev mørkt og den største del af de lystige gæster vaklende og

jodlende fjernede sig i alle retninger. Hvad der endnu var tilbage, det var det egentlige landstrygerfolk, der ingensteds var hjemme og som nu til den gode dag også ville føje en lystig nat. Blandt disse var der nogle, der syntes vel bekendte med spillemanden og som så fremmede ud i deres broget sammensatte dragt. Især så en ung karl påfaldende ud, der havde en grøn manchestertrøje på og en medtaget stråhat, om hvilken han havde bundet en krans af rønnebær. Han førte et vildt pigebarn med sig, der havde en kjole på af kirsebærrødt, hvidprikket kattun og havde bundet sig en vinranke om hovedet, således at der hang en blå drue ned ved hver tinding. Dette par var det mest overgivne af alle, dansede og sang utrætteligt og var på engang i alle hjørner. Så var der endnu en slank, smuk pige, der havde en slidt sort silkekjole på, og et hvidt klæde om hovedet, hvis snip faldt ned på ryggen. Klædet havde røde, vævede striber og var en god lærreds-serviet. Men derunder lyste et par violblå øjne. Om hendes hals og bryst hang en seksdobbelt kæde af rønnebær trukket på en snor og så så godt ud som det skønneste koralhalsbånd. Denne skikkelse dansede stadig alene med sig selv og vægrede sig hårdnakket ved at danse med nogen af de unge mænd. Ikke desto mindre bevægede hun sig let og yndefuldt omkring og smilede hver gang, når hun drejede sig forbi den sørgmodige valdhornblæser, hvortil denne bestandig vendte hovedet bort. Endnu nogle andre fornøjede kvindemennesker var der med deres beskyttere, alle fattigt udseende, men des lystigere var de og omgikkes i bedste endrægtighed med hinanden. Da det var blevet helt mørkt, ville værten ikke tænde lys, han påstod, vinden slukkede lysene alligevel, desuden ville fuldmånen

straks stå op, og for det, som disse herskaber indbragte ham, var månelyset godt nok. Denne meddelelse blev modtaget med stort velbehag; det hele selskab stillede sig ved brystværnet om den luftige sal og imødeså den store stjernes opgang, hvis rødme allerede viste sig i horisonten, og så snart månen havde hævet sig og kastede sit lys tværs over Paradishavens svale, dansede de videre i måneskinnet, og det så stille, sømmeligt og hjertensmuntert, som om de havde danset i glansen af hundrede vokskærter. Det sælsomme lys gjorde alle fortroligere med hinanden, og således kunne Sali og Verena nu ikke undslå sig for at blande sig i den almindelige lystighed og danse også med andre. Men hver gang, når de en stund havde været skilte, fløj de atter sammen og fejrede gensynet, som om de hele år havde søgt og nu endelig fundet hinanden. Sali satte et trist og mismodigt ansigt op, når hun dansede med en anden og drejede bestandig sit ansigt hen imod Verena, der ikke så på ham, når hun dansede forbi, men glødede som en purpurrose og syntes overlykkelig, med hvem hun så dansede.

"Er du skinsyg, Sali?" spurgte hun ham, da musikanterne var trætte og hørte op.

"Gud bevares nej!" sagde han, "jeg ved ikke, hvordan jeg skulle bære mig ad med det."

"Hvorfor er du da så vred, når jeg danser med andre?"

"Jeg er ikke vred over det, men over, at jeg må danse med andre. Jeg kan ikke udstå nogen anden pige end dig, det er mig som havde jeg et stykke træ i min arm, når jeg ikke lægger den om livet på dig! Og du, hvordan går det dig?"

"Å, jeg er som i Himlen, når jeg kun danser og ved, at du er til stede. Men jeg tror, at jeg straks ville falde død om, hvis du gik

bort og lod mig alene!"

De var gået ned og stod foran huset; Vrenchen slyngede begge sine arme omkring ham, bøjede sit hede skælvende legeme ind imod ham, trykkede sin glødende kind, der var fugtig af hede tårer, til hans ansigt, og sagde hulkende:

"Vi kan ikke blive sammen og dog kan jeg ikke lade dig gå fra mig, ikke et øjeblik, ikke et minut!"

Sali omfavnede og kyssede den unge pige heftigt og dækkede hende efterhånden med kys. Hans forvirrede tanker stræbte kæmpende efter at finde en udvej; men han så ingen. Om også jammeren og håbløsheden ved hans herkomst havde været at overvinde, så stemte det dog ikke med hans ungdom og uerfarne lidenskab at sætte sig en lang prøvelsens og forsagelsens tid for, og selv da ville der endnu være Vrenchens fader tilbage, som han for livstid havde gjort ulykkelig. Følelsen af i den borgerlige verden kun at kunne være lykkelige i et ganske ærligt og retligt ægteskab var så levende i ham som i Vrenchen, og i begge de to forladte væsener var det den sidste flamme af den ære, der i tidligere tider havde hersket i deres huse og som fædrene, da de følte sig trygge, havde kuldkastet, dengang de i den indbildning netop at forøge denne ære ved forøgelse af deres grundbesiddelse, så tankeløst tilegnede sig en sporløst bortrejsts ejendom, ganske uden risiko, som de mente. Det sker nu ganske vist hver dag; men undertiden opstiller skæbnen et eksempel og lader to sådanne forøgere af deres husære og deres gods træffe på hinanden, og da opriver de ufejlbarligt hinanden og æder hinanden op som to vilde dyr. For rigets udvidere forregner sig ikke blot på tronerne, men også i de simpleste hytter, og ankommer til det helt modsatte

mål af det, de tragtede efter at komme hen til, og ærens skjold er da i en håndevending forvandlet til en skammens tavle. Sali og Verena havde jo set deres huses hjem i de spæde barneår og huskede, hvilke omhyggeligt plejede børn de havde været og hvorledes deres fædre havde set ud som andre mænd, agtede og tilforladelige. Men så havde de længe været skilte ad, og da de fandt hinanden igen, så de i hinanden tillige deres hjems svundne lykke, og begges tilbøjelighed klamrede sig nu så meget des fastere til den anden. De ville så gerne være glade og lykkelige, men kun på en god grund, og denne syntes dem uopnåelig, mens deres sydende blod helst straks var strømmet sammen.

"Nu er det nat," råbte Vrenchen, "og vi skal skilles!"

"Jeg skulle gå hjem og lade dig alene?" råbte Sali, "nej det kan jeg ikke. Så vil det blive dag og ikke stå sig bedre med os."

"Jeg vil give jer et godt råd, I tåbelige børn!" lød en skinger røst bag dem og spillemanden trådte hen foran dem. "Der står I," sagde han, "og ved hverken ud eller ind og vil gerne have hinanden. Jeg råder jer, tag hinanden, som I er, og tøv ikke dermed. Kom med mig og mine gode venner til bjergene, der behøver I ingen præst, ingen penge, intet skriftligt, ingen ære, ingen seng, ingenting uden jeres gode vilje. Der er slet ikke så ilde hos os, sund frisk luft og nok at spise, når man er om sig; de grønne skove er vort hus, hvor vi holder af hinanden, når det behager os, og om vinteren har vi læ i de varmeste smuthuller eller kryber i det varme hø hos bønderne. Altså tag en rask beslutning, hold straks jeres bryllup her og kom med os, så er I alle sorger kvit og har hinanden for evig og altid; for gamle bli'er I ved vort frie liv, det kan I tro! Tænk dog blot ikke, at jeg

vil bære nag til jer, for hvad jeres fædre har gjort imod mig! Nej, vel morer det mig at se, at I er kommet så vidt som I er; men dermed er jeg tilfreds og vil være jer behjælpelig og tjenstvillig imod jer, når I følger mig!"

Han sagde dette virkelig i en oprigtig og godlidende tone.

"Nu, tænk jer kun lidt om, men følg mig, når jeg giver jer gode råd. Lad verden fare og tag hinanden, og spørg ingen om forlov. Tænk på den lystige brudeseng i den dybe skov eller på en høstak, når det er jer for koldt i skoven!"

Dermed gik han ind i huset. Vrenchen skælvede i Salis arme, og denne sagde:

"Hvad mener du om det? Jeg synes det var ikke ilde at slå en streg over den hele verden og til gengæld elske hinanden uden nogen hindring eller skranke!"

Han sagde dette dog mere som en fortvivlet spøg end for alvor. Men Vrenchen svarede ganske trohjertigt med et kys på hans mund:

"Nej, derhen ville jeg ikke gå, for der går det ikke til efter min hu. Det unge menneske med valdhornet og pigen i den sorte silkekjole hører også sådan til hinanden og skal også have været meget forelskede. Men nu skal hun forleden uge have været ham utro for første gang, hvad han slet ikke kan finde sig i, og derfor er det, han er så bedrøvet og surmuler til hende og til de andre, som ler ad ham. Men hun gør en slags skælmsk bod, idet hun danser alene og ikke taler med nogen, og gør dog kun nar ad ham med det. Og på den stakkels musikant kan man også se, at han endnu i dag vil forsone sig med hende. Men hvor det går således til, gad jeg ikke være; for jeg ville aldrig være dig utro. Ellers ved du, jeg gerne ville døje alt muligt for at få dig."

Imidlertid havde den stakkels Vrenchen bestandig heftigere feber ved Salis bryst; for allerede siden middagen, da værtinden havde antaget hende for brud og hun uden at modsige hende havde forestillet en sådan, flammede brudetanken hende i blodet, og des vildere og ubetvingeligeligere, jo håbløsere det var. Sali gik det lige så slemt, da spillemandens tale, så lidet han end ville følge rådet, dog forvirrede hans hoved, og han sagde med rådvild stammende stemme:

"Kom indenfor, vi må først endnu spise og drikke noget."

De gik ind i gæstestuen, hvor der ikke mere var nogen, undtagen det lille selskab af hjemløse, der allerede sad om et bord og holdt et tarveligt måltid.

"Der kommer vort brudepar!" råbte spillemanden, "vær nu lystige og glade og lad jeres hænder lægge i hinanden!"

De blev nødt til at sætte sig ved bordet og flygtede for sig selv hen til det; de var glade ved foreløbigt for et øjeblik at være mellem folk. Sali bestilte vin og rigeligere spise, og der udbredte sig en stemning af glæde. Den surmulende havde forsonet sig med sin troløse og parret kærtegnede hinanden i begærlig henrykkelse; det andet vilde par sang og drak og lod det ligeledes ikke fattes på kærtegn, og spillemanden tillige med den pukkelryggede basspiller larmede efter bedste evne. Sali og Verena var stille og holdt hinanden omslyngede; på en gang påbød spillemanden tavshed og udførte en spøgende ceremoni, der skulle forestille en vielse. De måtte give hinanden hænderne, og selskabet rejste sig og gik en efter den anden hen til dem for at ønske dem til lykke og byde dem velkommen i deres broderkreds. De lod det ske uden at sige et ord, og

betragtede det som en spøg, mens de dog følte en kold og varm gysen ved det.

Den lille forsamling blev nu stedse mere højrøstet og ophidset, alt som den ildnedes ved den stærkere vin, da spillemanden pludselig formanede til opbrud.

"Vi har en lang vej," råbte han, "og midnat er forbi! Op! Vi vil ledsage brudeparret på vej, og jeg vil føre an med min violin, så det kan høres!"

Da de rådvilde forladte ikke vidste noget bedre og overhovedet var ganske forvirrede, rettede de sig anden gang efter de andre; man stillede dem foran og lod de øvrige par formere et optog bag dem, som den pukkelryggede sluttede med sin bas på ryggen. Den sorte gik i spidsen og spillede som besat på sin violin ned ad bjerget, og de andre lo, sang og sprang bagefter. Således strøg det vilde natlige tog gennem de stille marker og gennem Salis og Verenas hjemsted, hvis beboere for længe siden sov.

Da de kom gennem de stille gader og forbi deres ødelagte fædrehjem, greb et smerteligt vildt lune dem og de dansede om kap med de andre bag efter spillemanden, kyssede hinanden, lo og græd. De dansede også opad højen, over hvilken spillemanden førte dem, den, hvor de tre agre lå, og deroppe strøg den sorte karl sin violin endnu engang så vildt, sprang og hoppede som et spøgelse, og hans ledsagere stod ikke tilbage i kådhed, så at den stille høj blev til et sandt Bloksbjerg; selv den pukkelryggede sprang stønnende omkring med sin byrde og ingen syntes mere at se på nogen anden. Sali omfavnede Vrenchen fastere og tvang hende til at stå stille; for han var den, som først kom til sig selv. Han kyssede hende, for at hun skulle

tie, heftigt på munden, da hun helt havde glemt sig selv og sang højt. Hun forstod ham endelig, og de stod stille og lyttende, til deres larmende brudefølge var raset langs hen ad marken og uden at savne dem tabte sig oppe langs strømmens bred. Violinen, pigernes latter og karlenes jodlen tonede dog endnu en rum tid gennem nattens stilhed, til alt til sidst døde hen og det blev tyst.

"Dem er vi undflyet," sagde Sali, "men hvorledes flyr vi os selv?"

Vrenchen var ikke i stand til at svare og lå dybtåndende om hans hals.

"Skal jeg ikke hellere bringe dig tilbage til landsbyen og vække folk, for at de kan tage dig op? I morgen kan du jo så gå din vej, og det vil sikkert gå dig godt, du kommer frem overalt."

"Komme frem uden dig!"

"Du må glemme mig!"

"Det kan jeg aldrig! Kunne du gøre det?"

"Derpå kommer det ikke an, mit hjerte!" sagde Sali og klappede hendes hede kinder, alt som hun lidenskabeligt trykkede dem så hist, så her mod hans bryst, "det gælder nu om dig; du er endnu ganske ung og det kan endnu gå dig godt på alle veje."

"Og ikke dig med, du gamle mand?"

"Kom," sagde Sali og drog hende afsted.

Men de gik kun nogle skridt og stod atter stille for bekvemmere at omfavne og kysse hinanden. Verdens stilhed sang og musicerede gennem deres sjæle; man hørte kun floden nedenunder bruse sagte og smukt med langsomme slag mod kysten.

"Hvor smukt det dog er rundt omkring! Hører du ikke noget klinge som en smuk sang eller som klokkeringning?"

"Det er vandet, som bruser! Ellers er alting stille."

"Nej, det er endnu noget andet, her, derude, overalt klinger det."

"Jeg tror, vi hører vort eget blod suse for vore øren."

De lyttede en stund til disse indbildte eller virkelige toner, der hidrørte fra den store stilhed og som de forvekslede med de magiske virkninger af månelyset, der nær og fjern bølgede hen over de grå efterårståger, som lå dybt nede over jord og vand. Pludselig faldt der Vrenchen noget ind; hun søgte i sin brystdug og sagde:

"Jeg har endnu købt en erindring til dig, som jeg vil give dig."

Og hun gav ham den simple ring og stak den selv på hans finger. Sali tog også sin ring frem, idet han sagde:

"Så har vi haft samme tanke!"

Verena holdt sin hånd op i det blege sølvlys og betragtede ringen.

"Ej, hvilken fin ring!" sagde hun leende; "men nu er vi trolovede og viede sammen, du er min mand og jeg din kone; vi vil engang tænke os det et øjeblik, kun så længe til den tågestribe dér er kommet forbi månen eller til vi har talt til tolv! Kys mig tolv gange!"

Sali var visselig lige så forelsket som Vrenchen, men tanken om brylluppet stod dog ikke så lidenskabeligt levende for ham som et bestemt enten-eller, som et umiddelbart "at være eller ikke være" som for Vrenchen, der kun var i stand til at føle dette ene og som med lidenskabelig bestemthed så liv og død deri. Men nu gik der endelig et lys op for ham, og hvad der hos den

unge pige var kvindelig følelse, blev hos ham på stedet til en vild og hed attrå; en glødende klarhed oplyste alle hans sanser. Så heftigt han end allerede havde omfavnet og kærtegnet Vrenchen, gjorde han det dog nu ganske anderledes og oversåede hende med kys. Vrenchen følte på stedet trods al sin egen lidenskab denne forandring og en heftig skælven gennemfo'r hendes hele væsen, men før hin tågestribe var gået forbi månen, var også hun grebet af den.

I heftig kærtegnen og brydning mødtes deres ringsmykkede hænder og omfattede hinanden fast, som af sig selv fuldbyrdende en vielse uden nogen viljens befaling. Salis hjerte bankede som med hamre, så stod det stille; han trak vejret dybt og sagde sagte:

"Der gives en udvej for os, Vrenchen, vi holder bryllup i denne time, og går så ud af verden – der er det dybe vand – der skiller ingen os mere – om kort eller lang tid, det kan da være os et."

Vrenchen sagde straks:

"Sali – hvad du der siger, det har jeg allerede tænkt ved mig selv og afgjort med mig selv, nemlig, at vi kunne dø og at så alt var forbi, – så sværg mig det til, at du vil gøre det med mig."

"Det er allerede så godt som gjort, ingen tager dig mere ud af min hånd uden døden!" råbte Sali ude af sig selv. Men Verena åndede dybt, glædestårer strømmede ud af hendes øjne; hun samlede sig dog hurtigt og sprang let som en fugl hen over marken ned til floden. Sali ilede efter hende tilbage, så sprang de efter hinanden, og Vrenchen lo som et barn, der ikke vil lade sig fange.

"Angrer du det allerede?" råbte den ene til den anden, da de var kommet til floden og greb hinanden; "nej! det glæder mig stedse mere!" svarede de begge. Frie for alle sorger gik de ned til flodbredden og løb de ilende vande forbi, så hurtigt søgte de et sted, hvor de kunne nedlade sig; for deres lidenskab så nu kun den salighedsrus, der lå i deres forening, og det øvrige livs hele værd og indhold sammentrængte sig i den: hvad der kom derefter, død og undergang, var dem et åndepust, et intet, og de tænkte mindre på det end en letsindig tænker på, hvorledes han vil leve dagen efter at han har fortæret den sidste rest af sin formue.

"Mine blomster går forud for mig," råbte Vrenchen, "se, de er rent forbi og visnede!"

Hun tog dem fra sit bryst, kastede dem i vandet og sang højt dertil: *Dog sødere end mandlen er min kærlighed til dig!*

"Holdt!" råbte Sali, "her er din brudeseng!"

De var kommet til en kørevej, der fra landsbyen af førte ned til floden, og her var en landingsplads, hvor et stort skib, højt ladet med hø, lå fastbundet. I vildt lune begyndte han ufortøvet at løse det stærke tov; Verena faldt ham leende i armen og råbte:

"Hvad vil du gøre? Skulle vi til syvende og sidst bestjæle bønderne for deres høskib?"

"Det skal være det udstyr, de giver os, en svømmende seng og brudebolstre, som en brud endnu aldrig har haft dem! De vil jo desuden finde deres ejendom længere nede, hvor den jo dog skal hen, og vil ikke vide af, hvad der er sket med den. Se, det gynger allerede og vil ud!"

Skibet lå nogle skridt fra flodbredden i det dybere vand. Sali løftede Verena højt op på sine arme og gik gennem vandet ud til

skibet; men hun kærtegnede ham så ubændigt heftigt og sprællede som en fisk, så at han i det strømmende vand næppe kunne blive stående oprejst. Hun stræbte at dykke ansigt og hænder ned i vandet og råbte:

"Jeg vil også prøve det kølige vand! Husker du endnu, hvor kolde og våde vore hænder var, da vi for første gang gav hinanden dem? Fisk fangede vi dengang, nu vil vi selv være fisk og det to smukke store!"

"Vær rolig, du kære lille djævel!" sagde Sali, som havde møje med at holde stand mellem sin urolige elskede og bølgerne, "ellers bliver jeg trukket med af floden."

Han hævede sin byrde op i skibet og svang sig op efter hende; han løftede hende op på den højtopbolstrede bløde og duftende ladning og svang sig også derop, og da de sad deroppe, drev skibet efterhånden ud i midten af strømmen og svømmede så, langsomt drejende sig, ned imod dalen.

Floden løb snart gennem høje mørke skove, der overskyggede den, snart gennem åbent land, snart forbi stille landsbyer, snart forbi enkelte hytter; her stod den næsten stille, så den lignede en rolig sø og skibet næsten ikke bevægede sig, længere henne strømmede den om skove og lod hurtigt de slumrende bredder forsvinde bag sig; og da morgenrøden viste sig, dukkede en by med dens tårne op af den sølvgrå strøm. Den nedgående måne, rød som guid, lagde en glimrende bane op ad strømmen og langs ad denne kom skibet langsomt glidende. Da det nærmede sig staden, gled i efterårsmorgenens frostkulde to blege skikkelser, fast omslyngende hinanden, fra skibets mørke masse ned i de kolde vande.

Skibet lagde sig en stund derefter uskadt ved en bro og blev liggende der. Da man senere nedenfor byen fandt ligene og havde udfundet deres herkomst, stod der at læse i aviserne, at to unge mennesker, børnene af to fuldstændigt forarmede og ødelagte familier, der levede i uforsonligt fjendskab, havde søgt deres død ved drukning, efter at de en hel eftermiddag havde danset kærligt med hinanden og forlystet sig på en kirkefest. Denne hændelse stod formodentlig i forbindelse med den, at et høskib fra hin egn uden bemanding var landet i byen, og man antog derfor, at det unge par havde sat sig i besiddelse af skibet for på det at holde deres fortvivlede og ugudelige bryllup – atter et tegn på den om sig gribende usædelighed og den stigende forvildelse af lidenskaberne.

Om "Romeo og Julia i landsbyen"

Forfatter: Gottfried Keller (1819-1890).
Org.udgave: *Romeo und Julia auf dem Dorfe*, i samlingen *Die Leute von Seldwyla. Erzählungen*, Vieweg und Sohn, Braunschweig 1856.
Denne udgave baseret på: *Schweitsernoveller* af Gottfried Keller. Paa Dansk ved G. Brandes. Forlagt af den Gyldendalske Boghandel (F. Hegel), København 1875.
Oversætter: Georg Brandes (1842-1927).
Redigeret af: Kim N. Jensen.
Forside: Efter træsnit af Ernst Würtenberger (1868-1934): *Sali und Vrenchen am Fluß* (1919) i månedsskriftet *Schweizerland*, vol. 5 nr. 9/10, 1919.

ISBN 978-87-7628-068-0
2. ebogsudgave, tidligere udgave ISBN 978-87-7979-309-5 (Ølstykke 2013).

© 2024 eBibliotek 1800
www.ebib1800.dk